

Thầy giáo - Tiến sĩ Thái Lễ Húc

LÀM THẾ NÀO ĐỂ TRẺ THỚ TIẾP NHẬN GIÁO DỤC PHẨM ĐỨC

LÀM THẾ NÀO ĐỂ TRẺ THỚ TIẾP NHẬN GIÁO DỤC PHẨM ĐỨC

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

Thầy giáo - Tiến sĩ Thái Lễ Húc

**LÀM THẾ NÀO
ĐỂ TRẺ THƠ TIẾP NHẬN
GIÁO DỤC PHẨM ĐỨC**

Giảng giải

Đệ Tử Quy - Phép Tắc Người Con

 NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

HỘI LUẬT GIA VIỆT NAM
NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC
65 Tràng Thi - Quận Hoàn Kiếm - Hà Nội
Email: nhaxuatbanhongduc@yahoo.com
Tel: 04.39260024 – Fax: 04.39260031

Chịu trách nhiệm xuất bản

Giám đốc

Bùi Việt Bắc

Chịu trách nhiệm nội dung

Tổng biên tập

Lý Bá Toàn

Biên tập:

Nguyễn Thế Vinh

In 1000 cuốn, khổ 14.5 x 20.5 cm. Tại Công ty CP In và TM HTC.

Số ĐKKHXB: 2173 - 2014/CXB/16 - 62/HĐ.

Số QĐXB của NXB: 1792 - 2014/QĐ - HĐ.

In xong và nộp l- u chiều Quý IV năm 2014.

Mã số sách tiêu chuẩn quốc tế (ISBN): 978-604-86-3046-1

GIẢNG TỌA NHÂN SINH HẠNH PHÚC

¹Kính chào các Quý vị, những nhà giáo ưu tú ngành giáo dục! Về lại Đài Nam, tôi cảm giác thật là ấm áp. Bởi vì cha mẹ tôi đều tốt nghiệp trường Đại Học Sư Phạm Đài Nam và bản thân tôi cũng tốt nghiệp lớp giáo viên tại trường này, cho nên tôi có tình cảm rất sâu đối với Đài Nam. Đài Nam cũng là nơi đánh dấu một giai đoạn học tập rất quan trọng trước khi tôi tham gia công tác giáo dục. Tôi học tập một năm tại lớp giáo viên của Học Viện Sư Phạm Đài Nam. Trong một năm học tập đó, giáo viên hướng dẫn tôi là Doãn Mai Quân đã từng hỏi chúng tôi một vấn đề: *“Thầy cô giáo dạy tri thức và kỹ năng, giả dụ chỉ là dạy tri thức và kỹ năng, vậy máy vi tính có thể được xem là thầy hay không?”*.

Giáo viên đã hỏi chúng tôi một vấn đề như vậy để chúng tôi suy nghĩ. Câu hỏi này khiến chúng tôi nhớ lại ông Hàn Dũ đã từng nói: *“Thầy là người truyền đạo, dạy nghề và giải đáp nghi hoặc”*. Nếu như chúng ta làm thầy mà chỉ là truyền dạy tri thức và kỹ năng, vậy thì máy tính và nhiều công cụ khác cũng đều có thể làm được như vậy.

Cô giáo chúng tôi đã từng kể một câu chuyện. Đó là vào một hôm trời đổ mưa, đúng lúc cô giáo từ cổng trường Đại Học Sư Phạm bước ra. Đó chính là trường

¹ Bắt đầu tập 1

Đại Học Đà Nẵng hiện nay, bên cạnh là trường Tiểu Học trực thuộc trường Đại Học Sư Phạm Đà Nẵng. Lúc đó cô nhìn thấy một chiếc xe hơi sang trọng đang chạy đến và dừng ngay trước cổng trường. Có một người phụ nữ, là mẹ của một cô học sinh mở cửa xe bước ra. Vừa bước ra khỏi cửa thì người mẹ liền bật cây dù lên và vội vàng vàng bước về phía cổng trường. Đột nhiên con gái của cô ấy đứng trước cổng trường nói với cô ấy rằng: “*Mẹ ngớ ngẩn à! Sao bây giờ mới đến!*”. Cô giáo của tôi nghe đến đó đã sững người ra tại chỗ và không nhúc nhích được nữa. Điều càng khiến cô giáo kinh ngạc hơn nữa là mẹ của em học sinh đó còn nói: “*Xin lỗi! Xin lỗi! Mẹ đã đến trễ!*”.

Câu chuyện này đã khiến tôi bị chấn động rất lớn. Chúng tôi suy nghĩ rằng nếu đứa trẻ này là học sinh của tôi, dù nó thi đạt hạng nhất, đạt 100 điểm thì liệu tôi có vui mừng không? Nếu như chúng tôi dạy những học trò đều trở thành tiến sĩ, tốt nghiệp tiến sĩ, nhưng trái lại họ không có hiếu với cha mẹ mình, liệu chúng tôi có vui không? Nếu như chúng tôi dạy học sinh, sau này người đó trở thành một nhân vật chính trị nhưng lại tham ô, hủ bại, liệu chúng tôi có thể tự hào mà nói rằng: “*Vị quan chức lớn đó là học trò của chúng tôi!*” không?

Từ suy nghĩ rằng “***Giáo dục là trăm năm trồng người***”, giáo dục đối với chúng tôi là quan sát thành

tự cả đời của trẻ thơ, quan sát xem gia nghiệp một đời này của chúng có thể thành tựu không, quan sát xem sự nghiệp một đời này của chúng có thể thành tựu không, quan sát xem đức hạnh một đời này của chúng có thể thành tựu không. Ví dụ: Chúng ta quan sát trẻ nhỏ ngay trong khoảng thời gian này thì cần hiểu rằng thái độ làm người, làm việc - điều quan trọng nhất một đời này của trẻ phải được xây dựng trên nền móng của đức hạnh. Như vậy thì mới được. Chúng ta tham gia công tác giáo dục, cho nên nếu quan sát đức hạnh và hạnh phúc một đời của trẻ, thì chúng ta càng hiểu rằng tất cả những sự việc xảy ra và được nêu trên báo chí, không việc nào mà không liên quan đến người làm giáo dục như chúng ta cả. Tại sao vậy? Bởi vì tất cả những hành vi không tốt đều là do tư tưởng tạo thành cả. Chỉ cần họ có tư tưởng đúng đắn và giá trị quan đúng đắn thì những hành vi sai lệch ấy sẽ không còn nữa.

Cho nên, chúng ta hãy lắng lòng nhìn lại những tình trạng không tốt trong xã hội. Quý vị thân mến! Chỉ cần tám chữ “**Hiếu - Đễ - Trung - Tín - Lễ - Nghĩa - Liêm - Sỉ**” thì giải quyết được rồi.

Trong gia đình chỉ cần có “*Hiếu*”, “*Đễ*” thì những mâu thuẫn tổn thương sẽ không còn nữa.

Nếu có “*Trung*” thì mỗi một người đều sẽ tận tâm, tận lực đối với chức vị của mình.

Nếu có “*Tín*”, người và người thành tín với nhau thì làm ăn kinh doanh sẽ không có vấn đề gì nảy sinh.

Nếu có “*Lễ*”, người với người tôn trọng nhau thì sẽ không xung đột nữa.

Nếu có “*Nghĩa*” thì người với người coi trọng tình cảm, người có nghĩa giúp đỡ lẫn nhau, ủng hộ lẫn nhau.

Các vị xem, bây giờ ngay khi vợ chồng chưa kết hôn, họ đã đem tài sản ra công chứng trước và đến khi ly hôn thì “*cái tủ lạnh là của tôi*”. Ngay đến quan hệ mật thiết như vợ chồng còn không nói đạo nghĩa mà chỉ nói lợi ích, vậy thì người người với nhau liệu có cảm giác an toàn không? Con người một khi thấy không an toàn thì một loại bệnh sẽ tăng lên rất nhanh. Đó là bệnh trầm cảm, người không cảm thấy an toàn và mỗi ngày đều sợ hãi, bất an.

Liên khiết không tham ô và doanh nghiệp không bị tham ô thì ông chủ sẽ ngủ rất ngon. Chính phủ không bị tham nhũng thì mồ hôi, nước mắt của nhân dân sẽ không bị lãng phí. Một người nếu bị sa vào, vẫn nên tự mình nâng cao đạo đức và đánh thức lòng hổ thẹn của chính mình. Vì thế Mạnh Tử nói: “*Con người không thể vô sỉ*”. “*Vô sỉ chi sỉ vô sỉ hĩ!*”.

Thật ra mà nói, những câu này khi còn học cấp ba tôi đã từng học thuộc qua rồi, nhưng mà không hề dùng đến, bởi vì những câu này chỉ dùng để làm bài thi. Quà

thực tôi là người có lòng hổ thẹn, thế nhưng mỗi một lần đọc xong một số câu như vậy, ví dụ như: *“Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”*, thì trong lòng tôi giống như phát ra hào quang. Nhưng đột nhiên khi giáo viên dặn chúng tôi phải học thuộc những câu này vì trong năm học sẽ thi đến và phần thi đó chiếm 2 điểm thì dường như ánh hào quang có gì đó không thể thấu ra ngoài.

Thật ra mà nói, nếu giáo viên lúc đó giảng qua một lần về khí phách của Phạm Trọng Yên thì chúng tôi sẽ nhớ được sâu sắc hơn. Thậm chí rất có thể khí phách của Phạm Trọng Yên sẽ theo mãi với chúng tôi trong suốt cuộc đời. Con người không có động lực trong cuộc sống là do họ không có gương tốt để noi theo và do họ không có tinh thần trách nhiệm. Cho nên giáo dục là trường dưỡng thiện tâm của con người. Giáo dục không đơn giản chỉ là dạy chúng ta làm sao thi đỗ cho cao, vậy thì biến thành máy móc.

Cho nên, mọi người lắng lòng xem thử những người được học rất cao bây giờ trong mắt họ có tình cảm hay không, năng lực cảm ngộ có sâu hay không, hay là họ biến thành biết chỉ để thi mà thôi. Vì thế, tôi còn nhớ vào lúc tôi đang cùng với học trò thảo luận về đạo lý làm người, những đứa trẻ khi thi thường đạt hạng nhất, hạng nhì thì giơ tay lên nói: *“Thầy ơi! Thầy giảng vấn đề này, đến lúc thi đề bài cũng đâu có ra câu này!”*.

Trái lại, những đứa trẻ có thành tích trung bình khá trở lên thì lại rất có xúc cảm. Tôi giảng một hồi, chúng ngồi ở dưới rơi cả nước mắt. Chúng nói: *“Thầy ơi! Thầy giảng điều này chúng em rất xúc động. Lần sau thầy hãy giảng nhiều một chút”*.

Chúng ta phải quan tâm đến sự thay đổi trong tâm hồn bọn trẻ. Cái tâm đó mới là điểm chủ yếu của giáo dục. Vì vậy, suốt 5000 năm qua, lão Tổ tông của chúng ta đã để lại triết học sâu sắc về giáo dục trong “Lễ Ký”, “Học Ký”. Khi tôi học bài triết học giáo dục này, tôi vô cùng hồ thẹn và cũng rất cảm động. Hồ thẹn vì Tổ tông chúng ta có trí tuệ giáo dục cao độ đến như vậy mà hơn 20 năm tôi chưa từng được xem qua. Tôi còn hồ thẹn bởi trí tuệ của Tổ tông cao như vậy nhưng chúng ta không học, mà đều học những thứ của phương Tây.

Lý luận giáo dục học mà phương Tây đưa ra hoàn toàn trong Kinh điển mấy nghìn năm trước của chúng ta đều đã nói qua, thậm chí còn kỹ càng, tỉ mỉ hơn. Chúng tôi phát tặng các vị quyền sách có áng văn chương này. Trong quyển sách đó có nhắc đến *“giáo dã giả”*. *“Giáo”* là cái gì? *“Trưởng thiện nhi cầu kỳ thất”*, đã nói đến được cốt lõi của giáo dục là **“Trưởng dưỡng thiện tâm của trẻ nhỏ”** và *“cầu thất”*, **“cải chính sai lầm của chúng”**.

Chúng tôi gặp qua một vị hiệu trưởng ở Malaysia đã về hưu. Ông nói rằng trong số học sinh của ông có rất

hiều người về sau trở thành ông chủ thành đạt. Họ đều không phải là những người từng xếp hạng nhất, hạng nhì mà đều là những học trò có thành tích trung bình, nhưng rất có tình cảm với thầy cô, rất vui vẻ, giúp đỡ bạn bè. **Quả thực là nhân cách đặc biệt của họ đã đặt định thành tựu cho họ.** Cho nên có rất nhiều đạo lý, chúng ta thực sự tĩnh tâm mình lại và dùng kinh nghiệm của cả đời mình để chiêm nghiệm thì có thể tìm ra được đáp án rất rõ ràng.

Ví dụ: Chúng ta lắng tâm mình lại suy nghĩ xem bên cạnh mình ai là người thành công mà mình bội phục và họ có những tính cách riêng gì. Các vị đừng nhìn tôi như thể không có liên quan gì. Chúng ta là người làm công tác giáo dục, thậm chí chúng ta còn là bậc làm cha, làm mẹ. Chúng ta phải hiểu rõ tâm tư, ý nghĩ của bọn trẻ, phải trồng xuống loại hạt giống tốt nào để cuộc sống của chúng sau này khai hoa, kết quả. *“Thiện vi ngọc bảo nhất sinh dụng tâm tác lương điền bách thế canh”*, ruộng tốt của trẻ nhỏ, ruộng tốt của học sinh, chúng ta giúp chúng cày bừa. Sau này, chúng cũng sẽ giúp đỡ đời sau nữa, đời đời truyền thừa đức hạnh này.

Chúng ta hãy nghĩ xem, những đức hạnh nào là mấu chốt thành bại? *“Công bằng!”*. Thật là hay quá! *“Tâm bình đẳng!”*. Còn gì nữa không? *“Tâm hiếu!”*. *“Bách thiện hiếu vi tiên”*, việc này rất quan trọng. Trong quyển “Đại học” chúng ta thấy khái niệm gì xuất hiện

vài lần? “*Vật hữu bốn mặt, sự hữu chung thủy, trí sở tiên hậu tắc cận đạo hĩ*”, ngọn nguồn mà không nắm được là “*bỏ gốc lấy ngọn*”, “*ngọn nguồn đảo lộn*”. Những thành ngữ này không phải dùng để học thuộc mà những thành ngữ này đều khẳng định rằng chúng ta suốt đời này nỗ lực thì nhất định sẽ có kết quả, nhưng không nhất định sẽ có kết quả tốt. Ngọn nguồn trước sau đúng thì sẽ có kết quả tốt. Vì thế “*hiếu*” là gốc rễ.

Chúng ta chỉ cần đọc đến chữ “*Bốn*” trong “*Vật hữu bốn mặt*” thì nhất định phải cảnh giác cao độ. Bởi vì không nắm được cái gốc thì các vị có nỗ lực thế nào cũng uổng công vô ích. Tôi xin ôn lại cho mọi người một chút, hỏi chúng ta còn học cấp hai hay cấp ba gì đó, chúng ta có còn nhớ “*12 quy tắc thanh niên*” không? Mọi người trả hết toàn bộ kiến thức lại cho thầy cô rồi phải không? Toàn bộ những kiến thức đó đều là “*gốc*” cả: “*Hiếu thuận là gốc của lập gia*”, “*Tín nghĩa là gốc của lập nghiệp*”.

Tôi có quen biết một ông chủ tên là “*Vĩnh Tín*”. Tôi nói: “*Cha của anh thật có trí tuệ. Ông đã đặt cho anh cái tên mà đi làm ăn buôn bán không thành công cũng khó. Mỗi người đều gọi anh là: “Vĩnh Tín! Vĩnh Tín!”*”. Anh ấy sao dám không giữ chữ “*tín*” chứ! Cho nên ngày trước người ta đặt tên rất có trí tuệ, lúc nào cũng luôn nhắc nhở con cái về mục tiêu của cuộc đời, thái độ đúng đắn trong cuộc sống.

Cho nên, chúng ta thật bình tĩnh để làm cho rõ ràng thứ tự trước sau. Những lúc nào thì có thứ tự trước sau? Đi đường có thứ tự trước sau hay không? Ăn cơm có thứ tự trước sau hay không? **Có thứ tự trước sau chính là “Đạo”**. Việc này không thể đảo lộn. Ví dụ: Lúc tôi còn nhỏ, khi đến giờ ăn, người ngồi trước tiên không phải cha mà là ông. Chúng tôi ngày trước rất may mắn có ba thế hệ sống chung một nhà. Đây thật là may mắn biết bao! Tại vì sao? Ba đời sống chung thì việc dạy “hiếu” sẽ rất tự nhiên. Cha mẹ tôi đối với ông nội, bà nội rất cung kính, đồ ăn trong tủ lạnh lấy ra nhất định là đưa cho ông bà nội ăn trước. Con cái thay đổi trong vô thức, chúng nhìn thấy nhiều rồi thành quen nên khi có đồ ăn gì thì rất tự nhiên mời ba, mời mẹ.

Mọi người hãy suy nghĩ thấu đáo, chủ đề của chúng ta ngày hôm nay là: *“Làm thế nào để trẻ thơ tiếp nhận giáo dục phẩm đức”*. Chủ đề này lẽ nào nhất định phải có người nói cho chúng ta nghe thì chúng ta mới hiểu được một chút sao? Chúng ta mới có thể hiểu thấu sao? Không nhất thiết như vậy! Chân thật một người cả cuộc đời lắng tâm mình xuống mà hiểu thấu đạo lý này thì sẽ có sự giúp ích rất lớn đối với con cái và học sinh. Chúng ta, những người ba bốn mươi tuổi trở lên suy nghĩ thử một vấn đề: Dạy bảo **“hiếu đạo”** có phải là cha chúng ta gọi chúng ta: *“Con à! Hãy đến đây! Hôm nay cha chợt nảy ra ý nghĩ dạy cho con một bài học về*

“*hiếu đạo*”. Có phải cách dạy là như vậy không? Vậy thì khi nào mới dạy? Cho các vị suy nghĩ cũng không thể nghĩ ra được là khi nào vì điều đó không thể có chủ ý mà nó là từ sự gương mẫu mà sinh ra khả năng truyền thụ một cách tự nhiên. Bản thân bạn sẽ không biết được vào thời gian nào bạn đã hình thành tâm hiếu thuận. Một người không hiếu thuận sao có thể được xem là người! Một người không hiếu thuận chính là người vong ơn, phụ nghĩa. Chúng ta đều không biết được khi nào thì tâm thái này đề khởi.

Giáo dục thật ra là từ tự nhiên lấy mình làm gương mà dạy thành. Cho nên, chúng ta hiện nay đã đem giáo dục làm thành quá phức tạp, biến nó thành việc nói bằng miệng chứ không phải “*thân giáo*”. Vì vậy, tôi tiếp xúc với rất nhiều phụ huynh, họ đều nói: “*Đưa trẻ đó tôi đã nói biết bao nhiêu lần rồi, mà nó không nghe*”. Trọng điểm chính là ở chỗ tâm thái của chúng ta đối với giáo dục đã không đúng. Cho nên, chúng ta bỏ thời gian nhiều hơn nữa chỉ để nói mà **không thực hành làm gương** thì hiệu quả giáo dục cũng không khác hơn. Vì thế, lão Tổ tông có trí tuệ đã nhắc nhở chúng ta: “*Thân giáo thì theo, ngôn giáo thì chống*”. Thân giáo sẽ thấp sáng thiện tâm cho con trẻ một cách rất tự nhiên.

Chúng tôi có một giáo viên, cha của anh ấy đối với bà nội của anh ấy đặc biệt hiếu kính. Buổi sáng thức dậy,

sau khi thăm hỏi bà nội xong, cha anh ấy lấy cái xô đựng nước tiểu của mẹ mình đem đi rửa sạch. Các vị xem, cha anh ấy là người đàn ông mà trong lúc đem xô đi chà rửa phải chà rửa vài lần nhưng vẫn sợ chưa sạch nên cha anh ấy còn cầm cái xô lên ngửi vài lần. Bởi vì bà nội rất thích sạch sẽ nên nếu ngửi mà thấy không còn mùi nữa thì cha anh ấy mới an tâm đặt cái xô ấy trở lại chỗ cũ. Điều khắc sâu ấn tượng vào đầu người con của ông chính là động tác cẩn thận, tỉ mỉ của ông là ngửi vào cái xô ấy. Hiếu đạo đã được truyền dạy lại như vậy.

Ngôn giáo là chúng ta chỉ nói thôi, tự mình không làm. Như vậy trẻ sẽ nói: “*Cha dạy con hiếu thảo. Vậy sao cha không hiếu thảo với ông nội?*”. Trẻ nhỏ sẽ cãi lý với các vị ngay chỗ này. Cho nên, thanh niên hiện nay đều ngỗ nghịch. Thời đại ấy của chúng ta không có ngỗ nghịch, phản nghịch. Đối với cha thì chúng ta vô cùng tôn kính, lời của cha nói thì chúng ta đều rất thận trọng lắng nghe. Đó là do uy nghiêm của đức hạnh.

Vì lẽ đó, tất cả những điều vừa nói đến như các vị thấy, việc ăn cơm cũng có đạo lý trong đó. Tôi còn nhớ lúc ăn cơm đều là tôi đi mời ông nội, bà nội ăn cơm. Còn khi ông nội ở xa xa thì tôi gọi mời: “*Ông ơi về ăn cơm ạ!*”. Chúng tôi sống trong một con hẻm và tiếng gọi đó truyền ra ngoài. Ông nội nghe thấy thì rất vui mừng, bỏ con cờ tướng xuống: “*Cháu nội gọi tôi về ăn cơm rồi. Các vị xem, đó là thiên luân chi lạc*”. Nói

xong thì hai ông cháu đi về nhà. Các vị trưởng bối hàng xóm ở bên cạnh nghe tôi gọi ông nội về ăn cơm thì rất là lạ. Họ cũng đều lộ ra vẻ tươi vui. Bây giờ mọi người cũng đều đã lộ sự tươi vui.

Vì vậy, niềm vui gia đình là thứ đẹp nhất của nhân gian. Kỳ thực khi tôi đi gọi ông nội về nhà ăn cơm, tôi cũng rất thích thú. Sự thích thú không nhất định phải mua bằng tiền. Sự thích thú chân chính lâu dài cũng là niềm vui thích của nội tâm, đều là bởi vì bản thân mình đã đi làm cái việc người khác nên làm mà vui thích chân thật. Đây gọi là “**Đắc hồ đạo nhi hỉ**”. Kỳ hỷ có thể vui thích cực kỳ lâu, cả một đời cũng chẳng thể quên. Nhưng nếu là “**đắc hồ đức nhi hỉ**” thì sẽ không như nhau. “*Bi khả lập kỳ*” thì bi ai của cuộc đời đang sắp đến. Tâm của chúng ta là do “*đạo*” mà vui hay do thỏa mãn “*dục vọng*” mà vui? Đây là sự phát triển nhân sinh không giống nhau, hoặc là trở lại việc trường dưỡng thiện tâm này. Vì thế mà tôi rất thích việc đi gọi ông về ăn cơm. Lúc nào tôi cũng nghĩ đến ông nội, nghĩ đến cha mẹ.

Phúc phần con người được phân thành ba loại phước điền. Đó là: “**Ân điền, bi điền, kính điền**”. Người nào mà không khởi ba tâm tình này thì ngược lại là: “**Vong ân, không cung kính, ngạo mạn, không có tâm từ bi**”. Những ý nghĩ này đều đang đoạn phước. Cho nên họa phước chỉ ở trong một ý niệm. Khi chúng ta hiểu những

đạo lý này thì việc khởi phát tâm thiện cho con trẻ rất quan trọng. Do đó chúng ta xem xem mới qua hai ba mươi năm, văn hóa này không được truyền lại.

Thời đại của tôi hai mươi mấy năm trước, tôi mời ông nội, bà nội về ăn cơm. Tôi còn nhớ hồi tôi học lớp ba hay lớp bốn gì đó và đi học ngoại khóa của trường, khi vừa nhìn thấy loại cháo mà bà nội rất thích ăn, tôi rất vui mừng liền mua về. Quả thực tôi là đứa rất keo kiệt, nhưng mà là món bà nội thích ăn thì tôi liền nhanh chóng mua ngay, sau đó ôm ở trước bụng. Lúc nào thì tôi bắt đầu cảm thấy vui? Lúc mua là đã bắt đầu vui rồi, trong lòng tôi nghĩ rằng bà nội của tôi nếu như nhận được hũ cháo này, không biết sẽ vui tới bao lâu nữa! Khi nghĩ đến đây thì bản thân tôi liền rất vui vẻ. Kết quả khi bà nội vừa nhận được thì bà nội vui được bao lâu? Các vị đều chưa trải qua chuyện này à? Vui mừng bao lâu? Cả đời bà cũng sẽ không quên. Đặc biệt là lúc vừa nhận được món quà ấy thì gặp ai bà cũng nói: "*Cháu tôi rất có hiếu! Chị có muốn ăn một miếng cháo này không?*". Đó là: "*Đắc hồ đạo nhi hỉ*". Và lại tôi tin rằng cha mẹ tôi ở bên cạnh đã nhìn thấy được và trong lòng vô cùng dễ chịu.

Nhưng mà "*đắc hồ đức*", các vị thấy, bây giờ không phải chúng ta đi mời ông nội, bà nội ăn cơm, mà biến thành ông nội, bà nội đi gọi mời cháu ăn cơm. Đảo

ngược lại rồi! Chúng ta vừa mới nói đến câu chuyện người mẹ đem dù cho con gái. "*Hiếu tử! Hiếu tử!*", ngày trước hiếu thuận cha mẹ thì gọi là "*hiếu tử*". Bây giờ con cái còn hiếu thuận với ai nữa chứ! Vì thế, chúng ta không thể không bình tĩnh mà suy nghĩ lại những hiện tượng này, những vấn đề này. Các vị xem, bây giờ ông bà nội đi gọi cháu ăn cơm, gọi cả buổi, còn năn nỉ một hồi. Có những lúc ông bà còn phải dỗ dành: "*Ăn nhanh đi rồi bà sẽ dắt con đi McDonald!*". Như vậy thì bọn trẻ sẽ ăn xong rất nhanh. Sự việc đã được giải quyết chưa? Đây gọi là nhức đầu trị đầu, đau chân trị chân. Các vị lần này đưa chúng đi McDonald, lần sau chúng sẽ muốn thứ khác hơn thế nữa. Các vị toàn thỏa thuận điều kiện với chúng. Các vị không kiên trì nguyên tắc thì chúng sẽ được voi đòi tiên. Vì vậy giáo dục phải có trí tuệ, giáo dục phải có nguyên tắc mới được, phải có nguyên tắc: "*Làm người kiên định*".

Bây giờ rất nhiều cha mẹ đều nói: "*Con trẻ vui thích là được rồi!*". Ở thời đại này mọi người đều rất có chủ kiến, nhưng vấn đề là những quan niệm tưởng đúng mà lại sai thì quá nhiều. Mọi người bây giờ nghĩ thử xem, câu nói: "*Con cái vui thích là được rồi!*" này có đạo lý không? Xin hỏi: Chúng vui thích được bao lâu? Ngày nay các vị không quản lý chúng cho tốt mà để chúng vui thích. Vậy thì sau này ai quản lý chúng? Sau này người bên ngoài sẽ quản lý chúng. Cha mẹ quản lý chúng là

yêu chúng, còn người khác quản lý chúng là làm khổ chúng. Vì thế mới nói: *"Phải suy nghĩ cả đời! Phải nghĩ cho sâu xa! Đó không phải là chuyện nói nhất thời"*.

Hôm nọ, tin tức trên một tờ báo đã khiến cho tôi bị chấn động lớn. Có một đứa trẻ chỉ mới 10 tuổi cùng với mẹ của cậu đến dự hội chợ triển lãm. Đứa trẻ muốn mua một món đồ. Người mẹ ấy nói: *"Ở nhà mình đã có món đồ chơi này rồi, không cần mua thêm nữa"*. Đứa trẻ này không vui nên đã nắm lấy tóc người mẹ của cậu, cứ thế là giật. Bên cạnh có một người phụ nữ đi đến: *"Con không nên làm như thế với mẹ của con! Dì sẽ mua cho con"*. Kết quả là cậu bạn nhỏ mới 10 tuổi này nhìn người đi đó: *"Không cần dì lo! Con chỉ muốn mẹ mua"*. Đứa trẻ mới 10 tuổi, đã bất hiểu lại còn vô lý đối với người khác. Như vậy, cuộc đời của nó còn có tiền đồ đáng nói hay không? Càng sớm thay đổi lại thì cuộc đời của nó mới sáng lên được. Thế là nó tiếp tục kéo và mẹ của cậu cũng kéo tóc của mình lại. Tôi liên tục xem thấy những hình ảnh ấy, xem thấy thật là rất thảm rồi. Sau cùng giật tóc cũng không xong, cậu lại còn dùng móng tay bầm vào cổ họng của mẹ cậu. Cứ như vậy, sau đó mẹ của cậu nói với cậu là sẽ mua cho cậu. *"Đắc hồ đuc"*, vui rồi, mua được rồi! Thái độ nhân sinh như vậy sau này làm cha mẹ của người khác thì làm thế nào? Sau này sống chung với người khác, đứa trẻ này nhất định sẽ xung đột với họ vì đối với cha mẹ đã vô lý, đã bạo lực như vậy.

Hồi trước tôi còn nhìn thấy một bé gái 6 tuổi ở Thẩm Quyến muốn xin mẹ nó đồ gì đó. Khi người mẹ không cho thì nó đánh mẹ của mình, đánh đến nỗi mẹ của nó mặt mũi bầm tím cả. Sau đó người đứng bên cạnh thấy chịu không nổi nữa: "*Con gái của chị thật là quá đáng! Sao chị không dạy dỗ nó một chút!*". Người mẹ này nói rằng cô không nỡ đánh nó. "*Dưỡng bất giáo, phụ chi quá. Giáo bất nghiêm, sư chi đọa*". Khi trẻ còn thơ dại chính là khoảng thời gian tốt nhất để dạy dỗ, chúng ta phải nhân cơ hội sớm dạy chúng.

Ngày nay, chúng ta đang đối diện với đủ loại hiện tượng xã hội, đặc biệt là thái độ vô lý, không có phép tắc của trẻ. Chúng mới vài tuổi, chúng mới 13, 14 tuổi, chúng mới 7, 8 tuổi, chúng không hiểu việc. Vấn đề của bọn trẻ không thể trách chúng nó, mà chúng ta phải suy nghĩ xem nguyên nhân xuất phát từ đâu. Một đứa trẻ mới có 6 tuổi đã đánh mẹ của mình. Vậy nguyên nhân do đâu? Chúng ta tìm được nguyên nhân thì mới có thể giải quyết được vấn đề. Vì vậy, chúng ta làm công tác giáo dục phải có trí tuệ phân tích các loại nguyên nhân. Lý trí nhân sinh cũng như vậy. Khi gặp phải vấn đề, trước tiên chúng ta phải tìm ra căn nguyên thì mới có thể giải quyết được. Than phiền sẽ không giải quyết được vấn đề, trách mắng cũng sẽ không giải quyết được vấn đề.

Cho nên, chúng ta hãy đem cuộc đời của đứa bé 6 tuổi này quay ngược trở về lúc nó được 1, 2 tuổi. Khi đi

đến SOGO Thái Bình Dương để mua đồ, ở nơi đó, nó giẫy nảy đòi mua đồ chơi. Người mẹ mới nói: "*Ở nhà đã có rồi không được mua nữa!*". "*Con không biết! Hôm nay mẹ phải mua cho con!*". Nó khóc lên thật to. Sau khi khóc cho thật to, những người xung quanh đều chụm lại để xem. "*Nào! Giờ thì mẹ mua hay không?*". Cuộc sống khó nhất không phải là cố gắng mà lúc đó là chọn lựa có nên mua hay không. Các vị xem, nếu như người mẹ này nói: "*Được rồi! Mẹ mua cho con.*", thì nó đang khóc suốt mười mấy phút đồng hồ lập tức nín dứt ngay và bắt đầu: "*Ôi chao! Người mẹ tốt nhất thiên hạ!*". Mọi người nghĩ xem, nó khóc là thật hay là giả bộ. Nó khóc vì biết rằng chỉ cần khóc vài tiếng thì mẹ của nó sẽ đầu hàng. Nguyên tắc này đã nắm được rất rõ ràng, đó là "***đắc hồ dục***". Cho nên, khi khóc thì nó sẽ được thỏa mãn, và xem ra thì nó đã thích thú. Trên thực tế thì dục vọng của nó đang tăng trưởng, phát triển dần dần. Sau đó vài năm khi được 6 tuổi thì nó có thể đánh cả mẹ của mình.

Nghĩ đến điều này thì tôi thấy rất vui. Mẹ của tôi chưa từng nổi giận bao giờ, nhưng cũng rất có nguyên tắc. Tôi còn nhớ có một lần tôi xin mẹ tôi một món đồ. Mẹ không đếm xỉa tới tôi cứ tiếp tục xem sách của mình. Tôi thấy tình hình là chưa giở hết khả năng của mình ra thì chắc sẽ không đạt được mục đích nên liền bắt đầu bò lăn ra đất, lăn lộn ăn vạ mười mấy phút. Mẹ của tôi vẫn cứ như như bất động, cũng không thèm nhìn tôi một lần.

Chắc là mẹ tôi đã đọc qua “Tam Quốc Diễn Nghĩa”, như “Quan Công xem Kinh Xuân Thu”, rất có định lực. Sau khi mười mấy phút trôi qua, cuối cùng tôi đã hiểu được mặt đất vào mùa đông thật là lạnh quá, và lại lặn lộn quả thực cũng mệt lắm. Thế là tôi đành phải đứng dậy. Ngay cả lúc này mẹ tôi cũng không nhìn tôi. Khi bạn làm sai rồi, người khác càng không để ý bạn thì bạn càng cảm thấy rất xấu hổ.

Khi trẻ hiểu rằng dù kêu khóc, ăn vạ hay phản ứng như thế nào cũng sẽ không đạt mục đích thì sau này chúng sẽ không dùng cách thức đó nữa. Nguyên tắc của cha mẹ như thế nào chúng sẽ ngoan ngoãn mà tuân theo. Cho nên, việc này chúng ta còn phải xem đến cái tâm thì mới có thể chân chính khởi phát thiện tâm của trẻ cho tốt. Vậy thì cần giáo dục trẻ vào lúc nào? Hôm nay giáo dục phẩm đức, không phải là môn học được thêm vào ngoài chương trình quy định học ở lớp. **Môn học là dùng để thi cử, còn phẩm đức không phải là dùng để thi cử. Phẩm đức là trong mỗi một phạm vi cuộc sống của trẻ nhỏ đều có thể đề khởi lên được.** Như vậy mới có hiệu quả. Không phải chúng ta thiết kế riêng một “Khoa giáo dục phẩm đức”, rồi dạy ra những học sinh đạo đức giả. “Đèn đỏ dùng lại! Đèn xanh đi tiếp!”, lý thuyết đúng là như vậy, nhưng có thật làm không? “Thi cử không thể dối trá!”, đúng là như vậy, nhưng chúng ta hãy xem

những sinh viên nói thế nào: “*Thi cử không gian lận, sang năm lại lận đận! Có thể không nhân cách, không thể không hợp cách!*”.

Hôm trước, tôi giao lưu với một vị là quan chức giáo dục cấp cao. Ông nêu ra một hiện tượng rất có ý nghĩa. Ông nói: “*Bây giờ vào thời đại này, học sinh mẫu giáo học chương trình của tiểu học. Tiểu học học chương trình của cấp hai. Cấp hai học chương trình của cấp ba. Cấp ba học chương trình của đại học. Đại học học chương trình của lớp mẫu giáo*”. Chữ “**đức**” này khuyết rồi. Chúng ta bây giờ giáo dục thiếu đi chữ “**đức**” nên không thể không thận trọng.

Vì thế, tôi nghe nói sinh viên có nội quy: Thứ nhất, ở nơi công cộng không được nói cười lớn tiếng. Thứ hai, xếp xe đạp cho gọn gàng. Thứ ba, thi cử không được gian lận. Nội quy sinh viên đều dạy những thứ mà lớp mẫu giáo cần nên học. Sở dĩ đức hạnh hiển nhiên không phải dùng thi cử mà có thể kiểm tra ra được. Chân thật là nếu chúng ta muốn dạy tốt con cái thì đầu tiên bản thân chúng ta phải có đức hạnh, đầu tiên bản thân chúng ta phải thật nhạy bén với cái tâm. Trong ngành giáo dục, chúng ta vẫn luôn nói về giáo dục tố chất. Giáo dục tố chất đã được nói lâu như vậy, nhưng tố chất đã được nâng cao chưa? Chúng ta phải tìm ra căn bản của tố chất. Có phải biết chơi đàn là có tố chất không? Có phải học toán rất giỏi là có tố chất không? Điều này không nhất định.

Tôi cũng đã từng nghe một câu chuyện có thật. Có một nữ sinh nọ thi đàn piano được hạng nhất. Cuộc thi đó được tổ chức rất long trọng. Nhà báo thấy cô được giải thưởng thì tìm đến hỏi cô ấy: "*Cô bạn nhỏ! Em nhận được giải thưởng lớn như vậy, bây giờ việc mà em muốn làm nhất là điều gì?*". Suy nghĩ hiện nay đều là: "*Em nhận được một giải thưởng và sau đó em muốn làm gì với phần thưởng?*". Cho nên vị nhà báo này nhanh chóng đi đến phỏng vấn cô bé: "*Bây giờ điều em muốn làm nhất là gì?*". Cô bé này liền nói: "*Điều em muốn làm nhất là đập vỡ cây đàn đi*". Cha mẹ chỉ nhìn thấy điều gì? Cha mẹ đang nhìn thành tích chơi đàn của nó, mà không quan tâm xem nó học đàn có vui hay không, không quan tâm xem nó có bồi dưỡng tính tình hay không. Chúng ta thấy sự tình bây giờ phải bàn luận sâu sắc, nếu không sẽ không giải quyết nổi vấn đề. Xin hỏi: Tính tình đứa trẻ này có được bồi dưỡng thông qua việc chơi đàn không? Có thể nó nhìn thấy cây đàn thì cắn răng, bặm môi.

Khi chúng tôi nhìn thấy sinh viên thi xong rồi, học sinh vừa nhìn thấy đến môn cuối cùng: "*Reng! Reng! Reng!... Ra khỏi trường thi!*". Hành động kế tiếp là ném đi đề cương ôn thi. Chúng đang kiểm tra định luật chuyển động của Newton, sức hút gia tốc. Khi chúng ta nhìn thấy sách trong cặp phịch một cái nằm trên mặt đất, chúng ta có cảm nhận được điều gì không? Có cảm nhận được hay không? Những đứa trẻ này khổ sở, chán ghét

đôi với việc học biết bao nhiêu! Nhưng mà học tập đôi với cuộc đời này của chúng rất quan trọng. Chúng lên được đại học, bốn năm đó là năm tháng vàng son của chúng, thế nhưng chúng bài xích đối với việc học. Cho đến khi chúng ra ngoài xã hội, vì sự nghiệp nên chúng phải học, vì kinh tế gia đình nên chúng phải học, thế mà chúng đã từng phản cảm đối với việc học. Chúng ta không thể trước mắt chỉ nhìn vào con trẻ mà bức ép chúng học tập để có thành tích. Trái lại, chúng ta không biết được rằng việc bức ép đó đã từ từ khiến cho tinh thần học tập của trẻ một mạch giảm xuống.

Tôi đã từng tiếp xúc với một người làm về giáo dục tố chất cho trường cấp hai. Ông bảo những đứa trẻ học cấp hai này trở về làm món khoai tây chiên. Một cô bé khi làm xong, không thể để người trong nhà cho điếm đánh giá, cần phải đem cho hàng xóm để được chấm điếm. Kết quả là cô bé đem khoai tây chiên đến nhà của một cô đang học tập về văn hóa truyền thống. Cô bé này nói rằng: "*Cô ơi! Cô ném thử xem con chiên như thế nào!*". Cô này ăn thử hai miếng: "*Chiên rất là ngon đấy! Ngon lắm! Ngon lắm!*". Cô hàng xóm vừa mới nói ngon lắm, cô bé lập tức lấy ra từ trong túi áo một tờ giấy: "*Cô ơi! Cô giúp con cho điếm đi! Đây là nhà trường quy định phải cho điếm*". Sau đó, người hàng xóm nói với cô bé này rằng: "*Cô học trò! Nếu như em nghĩ rằng sau khi mình học kỹ năng này mà có thể giúp cho bà nội, giúp mẹ gánh vác bớt một phần vất vả, thì cho dù em chiên không được ngon lắm, cô cũng*

sẽ cho em 100 điểm. Nhưng nếu như em chiên xong đĩa này sau khi được cho điểm, em từ nay về sau không làm giúp thêm việc gì nữa, thì em có chiên ngon hơn đi nữa, em cũng không đạt yêu cầu”.

Nếu như chúng ta không có độ nhạy cảm giáo dục thì cơ hội giáo dục đứa trẻ này liền qua đi mất. Đứa trẻ vừa nghe như vậy thì nói: "Dạ!". Nó nghe như hiểu mà không phải hiểu rồi gật đầu hai cái: "Cô hãy cứ giúp con cho điểm cái đã!". Con người khi đã rơi vào công lợi, thì sau đó một số đạo lý, một số tình cảm trong chốc lát không thể chuyển đổi người đó được. Bạn xem, người nếu như nhận quà nhiều rồi thì mặt cứ cứng đờ ra. Đột nhiên một người bạn cùng lớp thời tiểu học rất thân đến thì sắc mặt biểu cảm của họ có thể vẫn không chuyển đổi. Nên ngay sau đó, cô bé nói: "Cô hãy cứ giúp con cho điểm đi!". Cô này nhận lấy và lại hỏi cô bé ấy: "Đĩa khoai tây này vừa rồi là con tự cắt ra thành sợi phải không?". Nó nói: "Không phải! Mà là mẹ đã cắt giùm con đấy!". "Vậy bây giờ em chiên xong rồi, cái chảo chiên đó ai rửa?". "Bà nội đang rửa ạ!". Vậy các vị nói xem, cách dạy như vậy có hiệu quả không? Vì vậy, giáo dục không thể chỉ làm hình thức mà phải thật sự trưởng dưỡng thiện tâm của trẻ, phải dẫn dắt tâm hiếu, tâm cảm ân của chúng mới được.

Một nơi nào đó có tai nạn, nhà trường phát động quyên góp. Rất có khả năng nhà trường sẽ biểu dương ai

đó quyên góp nhiều nhất, sau đó tặng giấy khen. Thực tế mà nói, tiền quyên góp đó có phải là tiền của trẻ hay không? Không hẳn vậy. Đứa trẻ có thể muốn được khen thưởng: “*Ba ơi! Cho con nhiều một chút!*”. Vậy là tiền của ba nó, đứa trẻ đang chạy theo hư vinh. Có một đứa trẻ lúc đó trong người nó chỉ còn lại có 7 đồng 5 hào. Nó quyên toàn bộ nhưng nó không nhận được giấy khen. Khi về nhà, ba nó hỏi: “*Các bạn con thường góp bao nhiêu?*”. “*Một trăm, hai trăm*”. “*Vậy con quyên bao nhiêu?*”. “*7 đồng 5 hào*”. Ba nó nói: “*Sao con quyên góp ít vậy?*”, thì đứa trẻ đó liền bắt đầu òa khóc: “*Ba à! Đó là toàn bộ số tiền tiêu vặt của con đấy!*”.

Chúng ta nhìn thấy đứa trẻ đã phát được chân tâm hay chưa? Hay là chính người lớn chúng ta đang dùng tiêu chuẩn danh lợi, công lợi để nhìn bọn trẻ. Vậy thì chúng ta trái lại đã hoàn toàn bóp chết thiện tâm của trẻ. Nếu chúng ta không chạy bèn đối với những tâm tình này thì chúng ta cũng rất khó có thể nâng cao thiện tâm của trẻ nhỏ. Cho nên chúng ta dạy học, dạy con cái, trước tiên cần dạy chính mình. “**Đệ Tử Quy**” không phải để cho bọn trẻ học. “**Đệ Tử Quy**” là để thầy cô như chúng ta, hiệu trưởng, cha mẹ học trước. Vì lẽ đó, **bản thân người làm giáo dục trước hết phải nên tiếp nhận giáo dục**. Bản thân tôi rất bình tĩnh mà nghĩ lại những điều đã được dạy trong một năm ở Học Viện Sư Phạm. Dạy học thì giáo trình, phương pháp phải nhiều,

kỹ năng, kỹ xảo nhiều, nhưng thầy cô chúng ta **chủ yếu nhất** chính là **ái tâm** đối với việc giáo dục. Người có ái tâm sẽ có rất nhiều phương pháp giải quyết dễ dàng. Người có ái tâm sẽ đi học hỏi một số thầy cô có kinh nghiệm, đem những kinh nghiệm quý báu đó mà truyền thừa, nối tiếp cho thế hệ sau.

Vì thế, toàn tỉnh Hải Nam, đã triển khai “Đệ Tử Quy”, triển khai giáo dục luân lý, đạo đức và có hơn 10,000 người là tù nhân tham dự. Mọi người suy nghĩ xem, giáo dục của nhà tù có liên quan đến chúng ta hay không. Chúng ta phải suy nghĩ kỹ rằng cả xã hội là gắn bó chặt chẽ. Nếu như những người sai phạm này không bạt mạng mà quay đầu thì *“học như bơi thuyền ngược nước, không tiến ắt lùi”*. Chúng ta đều có trách nhiệm giúp đỡ những người phạm sai lầm này. Việc này là ví những người phạm sai lầm giống như một vết thương ở trên thân thể chúng ta vậy. BẠN mà không trị cho nó, sau cùng nó nhất định ảnh hưởng đến toàn thân. Chúng ta cũng không có cảm giác an toàn. Vì vậy, mọi người chỉ cần có sự hợp tác của những nhân viên công vụ phục vụ trong nhà tù, thì đều nên đem giáo dục đức hạnh trong “Đệ Tử Quy” nhanh chóng đi phổ biến trong các nhà tù. Hơn nữa, điều này cũng cho chúng ta sự khải thị. Thứ nhất, tù nhân cải tạo cũng đều là tù trong trường học bước ra. Thứ hai, tù nhân cải tạo đều có thể dạy thành người tốt. Vì vậy, những người bình

thường đều có thể dạy được tốt, căn bản từ **"hiếu"** bắt đầu dạy.

Có một tù nhân cải tạo khi chưa được nghe về bài giảng “Đệ Tử Quy”, mẹ của anh ấy đến thăm anh ấy, nhìn thấy anh ấy mặc áo tù thì chịu không nổi mà bật khóc, anh ấy liền nói với mẹ: *"Khóc cái gì mà khóc! Con còn chưa chết mà! Đợi con chết rồi mẹ hãy khóc!"*. Người mẹ già bị anh ấy quát đến nổi không dám khóc nữa. Sau khi học "Đệ Tử Quy" rồi, anh khóc nức nở nói: *"Tôi đối xử mẹ như vậy, tôi thật không phải người!"*. Thế là lần sau, khi mẹ anh đến thăm, anh quỳ xuống dập đầu lạy mẹ. Như vậy người nhà anh ấy mới thấy được hy vọng. Nếu anh ấy không ăn năn hối lỗi thì giam giữ anh ấy là cái nhà ngục có hình, còn giam giữ cha mẹ anh ấy là cái nhà ngục vô hình.

Tôi đã từng tham gia cuộc họp phụ huynh của những tù nhân. Phụ huynh của họ cùng đến để giúp đỡ trong việc giáo dục họ. Một phụ huynh nói rằng: *"Nó bị nhốt lại thì tôi mới có được giấc ngủ yên. Nó ở bên ngoài thì tôi đều không biết được hôm nay nó sẽ gây ra chuyện gì nữa, vì thế mà không ngủ được"*. Cho nên, nếu nó ra tù mà không sửa đổi, cha mẹ của nó ngày tháng sau này sẽ khó sống.

Còn có một người gọi điện thoại về nhà. Lúc trước anh ấy gọi điện về nhà đều là để xin tiền. Thế mà bây giờ gọi điện về nhà câu nói đầu tiên của anh ấy là: *"Mẹ!*

Mẹ có khỏe không! Sức khỏe của ba dạo này thế nào rồi?". Mẹ của anh ấy nói: "Câu nhảm số rồi!". Vị sĩ quan ấy liền nói: "Bà cụ ơi! Đây chính là con trai của bà đấy!".

Có thể dạy trẻ cho tốt, có thể dạy người đoạn ác tu thiện, âm đức này sẽ rất sâu dày. Cho nên, chức nghiệp giáo viên này đã tích cái đức quá sâu, quá sâu. Mọi người cứ suy nghĩ kỹ xem: Một người giáo viên giỏi thì con cái của họ sẽ rất hưng thịnh. Tại sao vậy? Bạn đã dạy chúng đạo lý làm người chính xác rồi, chúng đời đời tiếp nối. Sau lưng một con người, không biết được người đó đại biểu cho bao nhiêu người. Ví dụ: Chúng ta dạy một học sinh và sau này học sinh đó sẽ làm giáo viên thì học sinh đó sẽ còn dạy bao nhiêu học sinh nữa. Cho nên, chúng ta có thể làm công tác giáo dục thì rất vui. Cuộc đời này sẽ trải qua rất có ý nghĩa. Lần này, những người đến học tập “Đệ Tử Quy” đều là hiệu trưởng, chủ nhiệm, nhà giáo dục ưu tú. Phía sau các vị rất có thể có đến một, hai nghìn học sinh, rất có thể có hơn cả nghìn gia đình. Nếu như chúng ta có thể đem trí tuệ của 5000 năm lan tỏa đến cho hơn 1000 gia đình, thì công đức thật vô lượng. Người đời nói: *"Duyên phần khó được!"*.

Chúng ta hôm nay có cơ hội, mọi người cùng nhau tham khảo trí tuệ của Tổ Tông, những Kinh điển của giáo dục. Chúng ta tin tưởng hôm nay là một sự khởi

đầu. Những hạt giống này sẽ gieo khắp cả thành phố của chúng ta. Chúng ta tin tưởng rằng hai, ba năm sau, ngọn gió đạo đức giáo dục của Thánh Hiền sẽ được thổi lên ở tận mỗi một góc ngách của thành phố. Trước tiên, chúng ta lập chí như vậy có được không ạ? Vâng, xin cảm ơn mọi người.

²Sau khi tốt nghiệp đại học vài năm tôi mới thi nghiệp vụ sư phạm. Đó là một dịp khá tình cờ khi tôi đến sống ở Đài Đông một thời gian. Đây là một nơi non xanh nước biếc, cách xa nơi ồn ào, náo nhiệt. Tâm của tôi vì thế mà tĩnh lặng trở lại. Nơi ấy có một ngôi trường và đúng lúc có một cô giáo đang nghỉ thai sản trong một, hai tháng. Thế là họ tìm đến và nhờ tôi đến dạy lớp 1 thay cho cô giáo ấy một thời gian. Tôi từ trước đến giờ chưa từng nghĩ là mình sẽ làm giáo viên. Kết quả tôi trở thành giáo viên chính nhờ cơ hội tình cờ này. Năm đó luật cũng sửa đổi yêu cầu người tốt nghiệp đại học mới có thể dạy thay. Trước đây người tốt nghiệp cấp ba thì có thể dạy thay. Họ tìm không ra được sinh viên nào nên họ đến tìm tôi. Lần đầu tiên tôi đã từ chối bởi vì tôi nghĩ rằng học sinh lớp 1 nhỏ như vậy nên tôi thật không biết dạy thế nào. Sau đó, tôi cảm thấy không thể cự tuyệt người có lòng. Chính nhờ nhân duyên như vậy mà tôi đã đi dạy thay trong thời gian một, hai tháng.

² Bắt đầu tập 2

Trong suốt quá trình dạy học, tôi cảm thấy bọn trẻ rất ngây thơ. Tôi còn nhớ có một lần, khi nhìn thấy bên cạnh có một số con côn trùng đã chết, tôi nghĩ mình phải đem chôn mới được, thế là tôi đem chúng đi chôn xuống đất. Đúng lúc đó các bạn nhỏ nhìn thấy tôi làm việc này thì rất hiếu kỳ chạy đến: *“Thầy ơi! Thầy đang làm gì vậy?”*. Tôi nói: *“Thầy đang chôn đàn kiến, đang chôn côn trùng”*. Chúng nó gật gật đầu. Thế là hôm sau, tôi thấy hai, ba đứa nhỏ ngồi chồm hổm ở đó như có chuyện gì. Tôi không biết chúng đang làm gì bèn hỏi: *“Các em đang làm gì đó?”*. Chúng nó quay đầu lại nhìn tôi và nói rất nghiêm túc: *“Thưa thầy! Chúng em đang chôn kiến ạ”*.

Tâm từ bi của trẻ rất dễ khơi dậy. Vì vậy tâm thiện được khơi dậy càng sớm càng tốt. Tôi nhận thấy rằng công tác giáo dục, nhất là giáo dục từ mẫu giáo, giáo dục tiểu học đặc biệt có thể khơi dậy tâm thiện của trẻ. Sau khi kết thúc dạy thay lớp này, tôi liền tham gia lớp bồi dưỡng. Hơn bốn tháng sau đó, tôi đến Học viện Sư phạm Đà Nam tham gia thi. Nhờ tổ tiên phù hộ nên có thể nói là tôi thi đỗ dễ dàng.

Sau khi đi dạy học, tôi có cảm nhận đặc biệt sâu sắc, bởi vì mẹ tôi cũng là giáo viên tiểu học. Trước đây, tôi cảm thấy làm giáo viên tiểu học rất thoải mái vì được nghỉ đông, nghỉ hè. Cho nên, người không ở trong hoàn cảnh đó thì không biết cái cay đắng, ngọt bùi bên trong

nên xem ra nghề giáo viên có vẻ rất thoải mái. Về sau khi chính tôi làm giáo viên tiểu học thì tôi mới biết nghỉ đông, nghỉ hè chỉ là nghỉ xả hơi, nghỉ để hồi phục lấy sức mà thôi. Công việc giáo viên không phải dựa vào sức mà là dùng tâm. Giáo viên luôn luôn phải để ý tới vấn đề an toàn, vấn đề sức khỏe và cả vấn đề nhân cách trưởng thành của mấy mươi đứa trẻ. Vì vậy, nghề giáo viên rất hao tổn tinh thần.

Tôi còn nhớ, mẹ tôi nhắc đến việc cậu của tôi trước kia nói với mẹ tôi thế này: *“Chị dạy học cũng đã được hơn hai mươi mấy năm rồi. Sao đến cả giấy khen, bằng khen chị cũng đều không có vậy?”*. Mẹ tôi nói: *“Bọn trẻ không xảy ra chuyện gì là tốt lắm rồi, còn phải bằng khen gì chứ!”*. Câu mẹ tôi nói rất có ý nghĩa. Sau khi cậu tôi hỏi được một thời gian thì mẹ tôi liên tục nhận được nào là phần thưởng, rồi bằng khen. Việc này nói với chúng ta rằng: *“Cái gì đáng là của bạn thì sẽ là của bạn”*. Nhưng câu trả lời của mẹ tôi cũng đã nói lên được sự vất vả của một người làm giáo viên tiểu học. Bản thân tôi khi làm giáo viên tiểu học, trong lòng tôi thực sự cảm thấy phập phồng, lo sợ trước những áp lực này.

Tôi còn nhớ có một lần tổng vệ sinh, có một bé gái leo lên cửa sổ. Cửa sổ rất cao và nó đu người thế này. Tôi đứng phía dưới, nó nói: *“Thầy ơi! Tháo cái này xuống để rửa có được không ạ?”*. Tôi nói: *“Không được!”*. Tôi vừa dứt lời: *“Không được!”* thì nó đã tháo

xong rồi. Sau đó cả người nó ngã ngựa ra phía sau và miếng thủy tinh bể nát. Bản thân nó thì hết cả hồn. Các bạn học xung quanh cũng giật cả mình rồi liền chạy đến. Tôi nói: “*Đợi một chút!*”. Nếu bọn trẻ chạy đến luống cuống đụng phải những miếng thủy tinh đó thì có thể sẽ bị thương. Vì vậy, tôi mau chóng đi lấy cây chổi, quét dọn những thứ đó đi, rồi liền đến xem đứa học trò đó thì thấy nó không làm sao cả. Thực tế, dạy học trò thật không dễ dàng gì!

Từ việc này mà tôi đã thấu hiểu được tâm tình dạy học của mẹ tôi khi đang thúc đẩy triển khai giáo dục phẩm đức. Trên thực tế, trước mắt chúng ta, khối lượng công việc của ngành giáo dục, đặc biệt là công việc của Hiệu trưởng, của đội ngũ giáo viên mẫu giáo và tiểu học đều rất lớn. Tuy nhiên, khi chúng ta đang thúc đẩy triển khai giáo dục phẩm đức thì chúng ta phải nhận thức được rằng việc giáo dục phẩm đức tuyệt đối không làm tăng thêm gánh nặng cho người dạy học. Tất cả người dạy học cần nhận thức được điều này. Một khi họ không hiểu thì họ sẽ cảm thấy rằng ta đang tăng thêm khối lượng công việc cho họ trong khi thực tế rất có thể sẽ hoàn toàn ngược lại. Vì vậy, nếu chúng ta không thể đồng cảm với tâm tình của đối phương thì lòng tốt của chúng ta cũng sẽ làm hỏng việc.

Lần này khi tôi đến Malaysia, ông ấy nói: “*Có một đứa trẻ hề học “Đệ Tử Quy” thì lại bật khóc*”. Tôi hỏi:

“*Tại sao nó lại khóc?*”. Nó khóc bởi vì hễ nhìn thấy “*Đệ Tử Quy*” là nó run sợ. Thầy giáo của nó bảo: “*Em học cái này cho thầy! Học không thuộc sẽ bị phạt!*”. Thế là bọn trẻ nhìn thấy “*Đệ Tử Quy*” thì sợ chết khiếp. Như vậy thì sẽ không có hiệu quả. Nếu như chúng ta là Hiệu trưởng và bỗng một hôm chúng ta nói với giáo viên: “*Nào! Tất cả hãy dạy “Đệ Tử Quy” cho tôi!*”. Tất cả các thầy cô còn chưa hiểu tác dụng của “*Đệ Tử Quy*”. Vì họ không hiểu được nên trong tâm có sự chống đối. Có thể lúc dạy họ sẽ làm hoàn toàn ngược lại. Thế nên phải khiến cho thầy cô hiểu được rằng việc này là để giúp đỡ họ tổ chức lại lớp học.

Bọn trẻ khi đã có quy củ, hiểu chuyện và tôn trọng đối với thầy cô thì hiệu quả học tập cũng tốt hơn. Hơn nữa, sau khi được dạy “*Đệ Tử Quy*”, bọn trẻ một khi đã hiểu chuyện thì lúc trở về nhà sẽ xới cơm cho mẹ chúng, làm việc lần đầu tiên trong đời. Rất nhiều phụ huynh đều đã rơi nước mắt. Họ hỏi ra thì biết thầy cô đã dạy bọn trẻ thực hiện chữ “**hiếu**”. Có phụ huynh đi đến trường học nắm lấy tay thầy cô giáo: “*Cảm ơn! Cảm ơn! Con của tôi gần đây rất hiểu chuyện!*”. Khi thầy cô giáo chúng ta dạy dỗ đức hạnh thì chúng ta sẽ được học sinh và phụ huynh tôn trọng từ trong nội tâm. Truyền đạo thụ nghiệp thì chân thật có thể nhận được sự tôn trọng.

Vì vậy, việc này nhất thiết cần phải có một quá trình. Trước tiên, thầy cô phải hiểu được rằng “*Đệ Tử Quy*”

không hề tăng thêm gánh nặng cho họ mà sẽ giúp đỡ cho việc dạy học của họ. Trên thực tế, bản thân chúng ta đều đã dạy học. Khi trẻ nhỏ học hành chăm chỉ thì chúng ta rất phấn khởi. Cho dù đã tan học nhưng nếu trẻ nhỏ còn thắc mắc: *“Thưa thầy! Em còn có câu hỏi”*, thì chúng ta sẽ vui vẻ tiếp tục dạy cho chúng hiểu. Trong quá trình giảng dạy, nếu bọn trẻ không tôn trọng thầy cô thì bọn trẻ học tập cũng không chuyên chú. Chúng ta giảng giải một hồi, có lúc bọn trẻ cũng không biết chúng ta đang nói cái gì nữa. Nhưng nếu bọn trẻ tôn trọng chúng ta thì chúng sẽ biết tự trọng mà học tập.

Tôi nhớ năm đầu tiên dạy học, lần đầu tôi dạy môn tự nhiên, lúc đó có ba em học trò thi không đạt. Vừa nhìn thấy thành tích của học trò không đạt, tôi liền lo lắng: *“Ôi chao! Thật đúng là chúng đã làm cho thành tích dạy học của mình cũng bị kéo xuống!”*. Tâm thái này rất quan trọng. Đây là bị lòng chuộng hư vinh quấy phá. Vì vậy đích thực phải lấy chính mình để cảm hóa người, tâm mình phải đoan chính rồi mới có thể cảm hóa người.

Tôi nghĩ: *“Đề bài này cũng không khó! Sao mấy đứa trẻ này không biết làm?”*. Tôi liền cho chúng thi lại, thế là ba đứa trẻ này ngồi xuống thi lại lần nữa. Tôi phát hiện ra một việc là chúng đọc chữ mà không hiểu. Trình độ ngữ văn yếu quá! Vì vậy tôi liền đọc cho chúng nghe, sau đó chúng đều thi đạt điểm. Chúng tôi có thể cảm

nhận được rằng, ngữ văn, quốc văn là một môn học căn bản. Rất nhiều học sinh vì không học tốt ngữ văn mà sau đó mất hết lòng tự tin. Nhiều học sinh vì không học tốt môn toán, nhiều học sinh vì tư tưởng chưa thông mà chúng đã bị mắc kẹt trong suốt quá trình học tập. Một mặt vì chưa thông hiểu, mặt khác thầy lại rất dữ, hoặc thầy giáo đã bỏ mặc chúng nên tự chúng cũng bỏ qua luôn. Nếu như giáo viên có lòng quan tâm như người mẹ, thì đến kỳ nghỉ hè, nghỉ đông, giáo viên mỗi ngày đều giảng cho học sinh nghe. Giáo viên phải giúp chúng hiểu rõ những điểm còn bết tắc của kiến thức từ năm lớp 1. Ví dụ: Chúng học lớp 3, lớp 4, giáo viên bắt đầu giảng lại kiến thức từ năm lớp 1. Như vậy, học sinh nhất định cảm thấy rất thoải mái, và cứ như vậy mà đi lên. Giáo viên phải giảng những khái niệm sai lầm giúp cho chúng hiểu rõ.

Tôi có biết một giáo viên là thầy Trần. Thời gian nghỉ hè thầy phụ đạo cho một học trò. Sau hơn một tháng thì người học trò vốn có môn toán xếp cuối lớp, bây giờ lại đứng đầu danh sách. Trẻ nhỏ vốn đều có tâm thiện, có tiềm lực. Giáo viên phải dùng tâm nhẫn nại, tâm yêu thương thì mới khơi dậy được những tiềm năng ấy của trẻ.

Thưa quý vị trưởng bối và các vị bạn hữu! Có ai muốn đăng ký làm một người có lòng yêu thương như người mẹ không? Mời mọi người bỏ tay xuống! Lại có

cả nam giới tay nữa, tôi thật là cảm động. Ai nói chỉ có tình yêu thương của mẹ, mà còn có tình thương của người cha, thậm chí là tình thương của các anh, các chị chưa kết hôn nữa. Đầu tiên là bồi dưỡng tình thương, sau này làm cha, làm mẹ sẽ làm rất tốt.

Tôi đã giúp đỡ cho ba đứa trẻ này như vậy, đọc cho chúng nghe. Chúng thi xong thì khoảng cách giữa tôi và chúng lập tức được rút ngắn lại. Thật ra bọn trẻ rất đơn thuần. Bạn dụng tâm thì chúng hoàn toàn cảm nhận được. Trong số đó có một đứa trẻ mập mập, trắng trắng, cũng không cao lắm, dài tai thì rất lớn. Tại sao đứa trẻ này tôi lại có ấn tượng rất sâu? Tôi nhớ là khi vừa mới đến trường, tôi làm hộ tống cho học sinh. Tôi làm ở trường tiểu học Long Đỗ thuộc huyện Cao Hùng, một nơi phong cảnh rất đẹp. Cha mẹ của học sinh đều sử dụng tiếng của người Hẹ. Tôi là người Mân Nam, vì vậy về cơ bản, tiếng họ nói tôi nghe không hiểu lắm. Nhưng khi tiếp xúc nhiều, tự nhiên khoảng cách càng ngày càng gần.

Tôi là người hộ tống học sinh cho đồng nghiệp nên tôi đi giúp họ, bởi vì người đồng nghiệp lúc đó có con nhỏ mới một, hai tuổi và còn phải chăm sóc con rất vất vả. Tôi nói: *“Dù sao tôi cũng ở tại trường nên tuần này cứ để tôi đứng giúp cho chị”*. Tôi đứng ở đấy, khi nhìn thấy phụ huynh đến, đầu tiên tôi chào hỏi họ: *“Xin chào!”*. Ngày thứ nhất, ngày thứ hai, họ

không có biểu lộ gì. Con người đều cần phải có một quá trình tiếp xúc với nhau. Ví dụ, khi bạn nói với phụ huynh: “*Chào buổi sáng! Xin chào!*” mà họ lại không để ý. Vậy làm sao? Bạn có cảm thấy bị tổn thương không? **Chúng ta cúi đầu với người khác không phải là muốn người ta cung kính mình, mà cúi chào vì nghĩ rằng chúng ta làm người thì phải nên làm như vậy, không cần phải suy tính hơn thiệt.** Hơn nữa, thực sự mà nói, bạn thay đổi vị trí mà suy nghĩ. Khi bạn cúi đầu chào hỏi một người, họ không cười được, họ có khổ hay không? Bạn chỉ cần đặt mình vào vị trí người khác mà suy nghĩ thì vấn đề sẽ không còn nữa.

Vì lẽ đó, khi tôi ở Đại Lục, chúng tôi triển khai giáo dục luân lý đạo đức “*Đệ Tử Quy*” ở một thị trấn nọ. Vào dịp năm mới, tôi đi chúc Tết một số người cao tuổi. Trên đường đi, tôi gặp một số người. Tôi tiến đến phía họ và nói: “*Chào năm mới!*”. Có rất nhiều tình huống họ đều tưởng rằng tôi đang nói với người bên cạnh. Còn có trường hợp, khi tôi nói: “*Chào năm mới!*”, họ cũng đáp lại: “*Ồ! Chào năm mới!*”. Tôi tiếp tục bước đi thì nhìn thấy họ chạy thẳng vào trong nhà. Tôi cũng không biết họ chạy vào nhà để làm gì. Đột nhiên chừng mấy giây sau, họ chạy ra và đem kẹo mút trong nhà mời tôi: “*Ăn kẹo! Ăn kẹo!*”. Bạn xem, con người vừa phát khởi thiện ý thì điều nhận được trở lại chính là: “*Người yêu người, người hăng yêu lại*”.

Cho nên, muốn xã hội tốt đẹp, vui vẻ thì phải bắt đầu làm từ chính mình. Tôi cũng từng cúi chào họ ba lần: “*Chào năm mới!*”, đôi phương đều như như bất động. Tôi đột nhiên cảm thấy chắc họ rất là buồn khổ, chắc có thể hôm qua bị mất tiền rồi. Họ buồn như vậy, nếu ta kiên trì thêm lần nữa thì họ sẽ cảm thấy quả thực thế gian này vẫn có nhiều người tốt. Hơn nữa họ cũng đang kiểm tra xem chúng ta có tâm được mất hay không, chúng ta có sĩ diện hay không. Những điều này chúng ta đều có thể buông xuống thì đức hạnh của chúng ta sẽ nâng lên. Họ cũng đang giúp chúng ta nâng cao sự tu dưỡng của mình. Vì vậy, chỉ cần tâm thái chúng ta thật tốt thì tất cả mọi người đều đang giúp đỡ chúng ta.

Tôi còn nhớ, có một người mẹ của một đứa trẻ, một chút vẻ tươi cười cũng không có. Khi cô ấy ngồi trên chiếc xe gắn máy, tôi đã chào hỏi cô ấy nhưng cô ấy không phản ứng gì. Tôi nhìn lại phía sau thì thấy biểu cảm của đứa trẻ cùng với biểu cảm của người mẹ dường như là cùng một cái khuôn mà in ra. Vì vậy gia đình có ảnh hưởng rất lớn. Ngày thứ nhất cô ấy không có phản ứng gì, ngày thứ hai cũng không có phản ứng. Mỗi một ngày khi đến lớp, tôi đều chủ động lấy cặp sách của đứa học trò xuống và giúp nó đeo lên trên lưng. Đến ngày thứ ba, khi tôi còn chưa kịp cười thì mẹ của đứa trẻ này đã cười với tôi trước.

Còn có một người bạn học khác nữa: "*Thầy ơi! Em nói với thầy chuyện này nè. Thầy đừng có giận nhé!*". Tôi nói: "*Không sao đâu! Em cứ nói đi!*". Nó nói: "*Mẹ em bảo thầy lúc hộ tổng học sinh mà cười như thế thì giống như là đang tranh cử nghị viên hay nhà lập pháp vậy*". Chẳng lẽ nhất định là muốn được phiếu bầu thì mới cười sao! Quả thật các vị thầy, người với người lúc nào cũng ảnh hưởng lẫn nhau.

Đứa trẻ sau khi được thi lại và thi đạt rồi thì mấy hôm sau, vừa lúc giờ ra chơi, nó chạy đến trước bàn làm việc của tôi. Bất thành linh nó nhìn tôi và nói: "*Tham kiến sư phụ!*". Vào lúc đó, tôi không cười vì tôi cảm thấy nó rất nghiêm túc. Quả thực, tôi cũng không cười nổi vì bị nó làm cảm động. Tôi cũng rất nghiêm túc liền đỡ nó đứng dậy. Tôi nói: "*Bái sư đúng là một việc rất nghiêm túc. Em phải suy nghĩ kỹ càng*". Đôi mắt đứa trẻ cũng suy xét một chút, mấy giây sau nó tiếp tục nói: "*Tham kiến sư phụ!*".

Đứa học trò này lần thứ nhất thi không đạt, lần thứ hai thi được chín mươi mấy điểm, tiến bộ đến ba mươi mấy điểm. Học trò tiến bộ thì thầy cô chúng tôi cũng phải thưởng cho ít tiền để khích lệ chúng. Và tôi trao thưởng cho nó, nhưng mà trao thưởng không thể thiên vị. Chúng ta vừa nói qua, phải có tâm bình đẳng, tâm có hiếu và cũng phải phát những tâm tốt khác. Nhưng đứa học trò này thì phát sau cùng. Tại vì sao phát sau cùng?

Tôi nói: “*Các em đoán thử xem kỳ thi lần này người tiến bộ nhiều nhất là bao nhiêu?*”. Các em học sinh nói: “*10 điểm, 20 điểm*”. Tôi nói: “*Không đúng! Ba mươi mấy điểm!*”. Các bạn học liền vang tiếng vỗ tay nhiệt liệt. Tôi nhìn qua phía ấy thấy cậu học trò hùng dũng, oai vệ bước ra. Lòng tự tin của cậu học trò này đã được khôi phục mạnh mẽ. Các bạn học vô tình đã khích lệ cậu bé.

Khi chúng ta có thể khiến trẻ tôn trọng chúng ta, có thể khiến bọn trẻ yêu quý chúng ta, tín nhiệm chúng ta thì động lực của trẻ sẽ ùn ùn liên tục trở dậy từ tận đáy gốc. Chúng ta phải kéo tâm học tập, tâm thiện của bọn trẻ từ căn bản thì mới tiết kiệm sức. Bây giờ các vị không từ tâm hiếu, từ tâm cung kính, tâm cảm ân của trẻ mà nắm, lại nắm điểm số thì chỉ làm chúng mệt. Cha mẹ, thầy cô cũng mệt. Thậm chí, có người còn theo dõi thành tích cho đến khi chúng lên đại học. Vậy thì phiền rồi!

Nếu như việc học của con cái đều phải có người theo dõi, vậy khi không có ai theo dõi nữa thì sẽ như thế nào? Chúng ta có nhận thấy một việc: Sinh viên bây giờ cũng giống như con ngựa hoang bị đứt dây cương, có quản cũng không quản nổi. Vậy xin hỏi, chúng ta để mắt tới chúng trong suốt mười mấy năm trời thì có ý nghĩa bao lớn chứ! Vì vậy, chúng ta phải nhìn cho xa, phải bình tâm suy nghĩ!

Thời của cha tôi sinh năm, sáu đứa con là bình thường, sinh bảy, tám đứa thì cũng là thường thấy, sinh mười hai đứa cũng là bản lĩnh. Thế nhưng các vị xem, con cái đông như vậy và cha mẹ mỗi ngày làm việc vất vả, thời gian chăm sóc cho con cái có hạn. Bây giờ sinh một đứa hay hai đứa con thì mệt sắp chết. Các khoản tiêu tốn tinh thần và tiền bạc cho chúng luôn luôn vượt lớn hơn nhiều so với thời trước nhưng hiệu quả thì vẫn cứ không bằng được thời trước. Đó là bởi vì người thời trước có tâm "**hiếu**", học bài không cần ai nhắc.

Tôi nhớ chú ba của tôi tốt nghiệp tiến sĩ. Chú kể với chúng tôi về chuyện hồi còn nhỏ, các anh chị em đang ở đó học bài, ông nội nói: "*Đi ngủ thôi! Trễ lắm rồi! Đừng có học nữa!*". Họ nghe theo lời cha leo lên giường nằm xuống. Đợi ông nội của tôi đi ngủ, mấy anh chị em lại leo xuống tiếp tục học bài. Trong lòng họ nghĩ rằng: "*Cha mẹ vất vả quá! Mình phải thành tựu để sau này hiếu dưỡng cha mẹ*". Vì vậy, động lực, mô tơ của họ có nhãn hiệu là tâm "**hiếu**".

Chúng ta bây giờ phải xem rõ động cơ, mô tơ của trẻ nhỏ thời nay có nhãn hiệu gì. Bây giờ bọn trẻ học hành, cái mô tơ mà cha mẹ gán cho chúng có nhãn hiệu là Đai Tệ (*đồng tiền của Đai Loan*). Con thi môn gì đó được mấy điểm thì cha mẹ cho con một trăm Đai Tệ. Qua một, hai năm, chúng sẽ kiến nghị là tiền ít quá cần

phải tăng thêm. Thế là các vị ở đó thỏa thuận điều kiện với chúng. **Con cái làm bất cứ việc gì, cha mẹ đều phải dụ dỗ thì không phải chúng làm vì đạo nghĩa. Con cái bị dụ dỗ phải cần có dục vọng dẫn dụ nên chúng sẽ mất hết tính người.** Mọi người phải cẩn thận vì xem ra thì con cái rất có động lực, nhưng đó là "lợi", là "dục". Cho nên nhìn việc phải nhìn vào trong tâm địa, chúng ta mới có thể chân thật dẫn dắt con trẻ đi theo phương hướng chính xác.

Tôi còn nhớ một câu chuyện có thật. Một người cha nọ sinh ra được hai đứa con, một đứa con trai lớn và một đứa con gái nhỏ. Đứa con trai có thành tích học tập tương đối tốt. Đứa con gái tư chất tương đối không được nhanh nhẹn lắm. Xin hỏi mọi người: Mình nên thương đứa con gái hơn hay đứa con trai hơn? "*Thương đứa con gái!*". Đáp án chính xác. Nhưng trên thực tế, đa số mọi người thương ai hơn? Thời đại này, chúng ta được học hành nên việc trả lời chính xác rất là giỏi. Chúng ta phải dụng tâm, không thể chỉ dùng đầu để trả lời mà phải xem xét cho kỹ. Chúng ta ngày nay dụng tâm thiện quá ít. Mục đích của thi cử đều là để kiếm tiền, đều vì lợi. Cho nên, năng lực cảm nhận của tâm theo đó mà giảm xuống.

Mỗi một câu chúng ta nói ra đều có ảnh hưởng tới tâm của mình, cũng ảnh hưởng đến tâm người xung quanh. Hôm nay, đứa con trai này có thành tích tốt thì

tôi đôi đũa nó tương đối tốt. Đứa em gái có thành tích không tốt thì đều phải làm việc nhà, còn anh trai không cần làm việc nhà. Cha mẹ thương đứa anh hơn. Vậy xin hỏi: Đứa anh sẽ sinh ra tâm gì? Tâm ngạo mạn sẽ khởi lên. Mọi người cứ nghĩ thử xem, người có thành tích tốt thì có mấy người không ngạo mạn? Mọi người phải suy nghĩ, một đứa trẻ do thành tích tốt mà tăng trưởng ngạo mạn thì thành tích tốt và ngạo mạn sẽ lợi bất cập hại. **Thành tích tốt chỉ do một lần thi mà có được, nhưng tâm ngạo mạn sẽ chướng ngại cả một đời đứa trẻ.**

Tôi từng gặp qua một người mới 20 tuổi mà đã mấy lần được học vượt lớp ở trường đại học Đài Loan. Sau đó, anh ấy vào trường đại học giảng dạy. Nhưng đến khi bình xét lên giáo sư thì mất mười mấy năm trời anh ấy vẫn không được bình xét. Tại sao vậy? Bởi vì anh ấy phê bình luận văn rất tốt, chỉ cần phê bình luận văn là anh ấy mắng một vị giáo sư nào đó rất gay gắt. Đến khi anh ấy tự viết luận văn, bài của anh ấy phải qua sự đánh giá của các giáo sư. Những giáo sư ấy chỉ cần nhìn thấy luận văn của anh ấy liền không thèm xem, và bỏ sang một bên. Anh ấy đã đắc tội với tất cả mọi người. Sau đó, anh ấy đi hỏi một người bạn. Vị bạn hữu ấy nói: *"Anh có thể đem luận văn sửa lại một chút không? Anh đem việc phê bình người khác không tốt sửa thành khen ngợi họ. Anh phải viết cho tốt chỗ đó!"*. Anh ấy nghe đến đoạn này thì chân mày chau lại: *"Để tôi thử xem!"*. Kết quả sau đó, người

bạn này vừa xem thấy luận văn của anh ấy viết thì muốn nổi hết da gà. Anh ta vốn chỉ biết phê bình người khác, bỗng chốc lại phải khen ngợi người. Những lời kiêu khen ngợi đó thật không tự nhiên lắm.

Vì vậy chúng tôi vừa mới nói: "*Giáo dục là trường dưỡng tâm thiện*". Hơn nữa, tâm như bơi thuyền ngược nước, bạn không dạy chúng cái thiện thì chúng sẽ học cái ác. Hôm nay bạn không dạy chúng khi ăn cơm phải mời ông nội, bà nội ngồi trước thì chúng liền nghĩ rằng chúng nên ngồi trước. Bạn không dạy chúng cái đúng thì chúng học cái sai. Cho nên điều này chúng ta phải cảnh giác. Chúng ta không thể nói: "*Bọn trẻ hôm nay không tiến bộ cũng không lui sụt*". Con người mỗi ngày không thể không có sự tiến thoái, lúc nào cũng đang tiến thoái.

Trước đây, tôi nghe được một tin tức, một vị Lâm tiên sinh đã viết một bức thư cho ông Lý Hiệu trưởng Trường đại học Đài Loan. Mọi người đã xem qua bức thư này chưa ạ? Bức thư này nói rằng vị Lâm tiên sinh nhìn thấy rất nhiều sinh viên trường đại học nổi tiếng, sau khi ra xã hội, không mấy tôn trọng những vị tiền bối. Thái độ của những sinh viên đó đối với những công chức cao tuổi cũng không được tốt. Vì thế, ông đã viết thư cho vị Hiệu trưởng này. Ông Lý Hiệu trưởng Trường đại học cũng rất thú vị. Ông đem bức thư này cho tất cả giáo viên công chức xem: "*Bọn trẻ tốt nghiệp*

từ trường đại học của chúng ta. Doanh nghiệp không tán đồng, đáng để cho ngành giáo dục từ tiểu học đến đại học của chúng ta phải suy nghĩ lại. Những con người mà chúng ta bồi dưỡng ra lại bị đẩy trả lại. Vậy chúng ta phải điều chỉnh thôi".

Bức thư có nhắc đến việc thanh niên thiếu sự khiêm tốn, thân thể cứng quá, lưng cúi xuống không nổi. Quý vị thân mến! Lưng mà không cúi xuống được thì quả thật có vấn đề. Cúi đầu nhiều thì rất có ích với quả thận. Không những thế, những người trẻ tuổi ấy không có quan niệm về thời gian, ích kỷ, mượn có thì rất nhiều, luôn sống dưới hào quang của sự học cao. Vậy chúng ta suy nghĩ kỹ xem học vấn cao đối với chúng có lợi hay có hại. Có thể đó là một điều hại. Chúng đều không thể cúi đầu để đi học hỏi người khác.

Trên thực tế, nếu như những đứa trẻ này được học “Đệ Tử Quy” thì những vấn đề này đều đã được giải quyết. Chúng mà mượn có thì “Đệ Tử Quy” dạy: “*Sai chịu sửa, dân liền hết. Có che giấu, lỗi chồng thêm*”. Nếu chúng ích kỷ, thì “Đệ Tử Quy” dạy: “*Cha mẹ thích, dốc lòng làm. Đông giữ ấm, hạ quạt mát*”. Chúng luôn phải để ý đến sự ấm mát cho cha mẹ, sự cần thiết cho cuộc sống, thì chúng làm sao có thể ích kỷ được. Đối với quan niệm thời gian, nếu như chúng tôn trọng người, chúng sẽ không thể không nắm quy tắc về thời gian. Vì thế đằng sau hành vi của chúng,

quan trọng nhất vẫn là tâm cung kính chưa được đề khởi lên. Hôm nay chúng ta học “Đệ Tử Quy”, trong đó có câu: *“Người có tài, không chỉ trích”*. Người khác có năng lực thì chúng ta phải khiêm nhường mà học hỏi họ, chứ không nên đổ ky.

Những tâm thái này, từ hồi tiểu học, trẻ nhỏ đã được đọc hiểu từ những Kinh điển này rồi. Thậm chí, những người làm giáo viên như chúng ta có thể hiểu được lúc nào là cơ hội để giáo dục chúng. Lúc sắp phát bài thi ra chính là cơ hội tốt nhất để dạy bọn trẻ: *“Này các em! Kỳ thi sắp kết thúc!”*. Nhưng thực tế phát trả bài thi thì kỳ thi mới bắt đầu. Khi các bài thi này vừa phát trả ra, một em vừa nhận được bài thì liền nói: *“A! Mình thi được 100 điểm! Mình thật là giỏi quá!”*. Lúc này chính là cơ hội giáo dục của chúng ta: *“VẬY thì em thi không đạt rồi. Em không nghĩ đến công lao cha mẹ dưỡng dục, công thầy cô dạy dỗ vất vả, thậm chí cả các bạn học cũng vô tư nói cho em biết cách làm vào những lúc em không biết phải làm bài thế nào. Vì thế, em thi điểm tốt, em phải nghĩ là nhờ có rất nhiều người đã giúp đỡ cho em”*.

Các vị thấy những người có thành tích tốt thường sẽ khởi lên tâm cảm ân. Chúng ta không dạy điều này thì trẻ sẽ bất tri, bất giác. Tâm tính của trẻ đi về hướng nào chúng ta không biết được. Nếu học sinh thi không tốt thì làm sao? Tôi còn nhớ có lần tôi thi môn tiếng Anh được 98 điểm, tôi đã khóc hơn một tiếng

đồng hồ. Các vị thầy, thi không tốt biến thành so đo tính toán, thân tâm không thoải mái. Tôi còn nhớ rất rõ, hồi tôi học ba năm phổ thông đến lúc tốt nghiệp, trong quyển sổ lưu niệm tốt nghiệp ba năm học đó, các bạn học cùng còn vẽ một đứa con trai rất đẹp trai đang khóc. Một đứa trẻ mà bài thi chỉ thiếu hai điểm đã khóc đến như vậy, các vị nghĩ nó sẽ hạnh phúc hay không? Các vị nghĩ sau này nó có bị chứng trầm cảm hay không? Rất có thể.

Vì thế, khi tôi học đại học, tôi rất căng thẳng về vấn đề thi cử, suy hơn tính thiệt. Tôi đã từng uống đến hai viên thuốc an thần mà cũng không ngủ được. Sau đó, đến lúc thi môn ngữ văn đầu tiên, khi vừa bắt đầu viết, tôi cảm thấy thuốc an thần quả thật rất có hiệu quả, nhưng môn ngữ văn của tôi cũng thi không đạt. Nếu bệnh tính toán, so đo không bỏ thì con người ta cả đời dù có thành công cũng chỉ ở trong sự đau khổ, trong sự phiền muộn.

Khi bọn trẻ thi mà không đạt, chính là cơ hội tốt nhất để chúng ta dạy chúng: "*Các em! Lúc này các em phải hiểu được tại sao các em thi lại không đạt. Vấn đề nằm ở đâu?*". Điều này khiến bọn trẻ sau này gặp chuyện gì trong cuộc sống cũng phải kiểm điểm lại bản thân thì mỗi một sự việc chúng đều có tiến bộ. Chúng ta phải dạy cho chúng thái độ này, chứ không phải cứ chấp chặt ở trên điểm số: "*Các em xem vấn đề của mình ở đâu? Lo*

là, câu trả lời. Sau này viết cái gì các em cũng phải cẩn thận, không nên hấp tấp, có sự chuẩn bị kỹ càng thì không bị nước tới chân mới nhảy". Chúng ta giúp bọn trẻ tìm cho ra vấn đề, tiếp đến dẫn dắt chúng: "Các em thấy người khác thành tích tốt hơn mình thì nên sửa mình, chứ không thể đổ lỗi với người". Chúng ta đem tâm đồ kỹ người khác của bọn trẻ chuyển thành tâm học hỏi người khác, tâm khen ngợi người khác: "Các em có biết vì sao người khác thi lại tốt hay không?". Chúng có thể nói rằng: "Bởi vì bạn học này bình thường rất chăm chỉ, hơn nữa bạn khác có gì không hiểu thì bạn ấy đều chủ động giải thích cho họ hiểu". "Càng chia sẻ, trí tuệ của bản thân càng cao. Càng đi giúp người càng nhận được tình hữu nghị". Những điều này đều là cơ hội để giáo dục. Ví dụ: Có hai đứa trẻ ngồi gần nhau, một đứa thi đạt, một đứa thi không đạt. Đó cũng là một cơ hội để giáo dục, "cày ruộng phước trong tâm", từ những cơ hội này khởi phát thiện tâm của trẻ.

Tôi học "Đệ Tử Quy" quá trễ nên tôi còn nhớ khi tôi làm bài thi, bạn học thi cao điểm hơn tôi, trong lòng tôi thấy rất không vui: "Có gì hay đâu chứ! Chẳng qua là may thôi mà!". Tuy là trong lòng nghĩ như vậy, nhưng trên mặt thì tôi vẫn mang vẻ tươi cười nói: "Chúc mừng bạn! Làm bài giỏi quá!". Đến cuối cùng cũng chỉ là lời nói không như việc làm, chỉ là giả dối. **Giả dối sẽ tổn âm đức.** Nhìn thấy bạn học

mà thi không bằng tôi, tôi rất là thích thú. Sau đó, tôi còn cầm bài thi đưa qua, đưa lại vài lần: "*Hôm qua tôi chẳng có ôn gì hết, vô tình mà lại thi còn cao điểm hơn bạn!*".

Cho nên mọi người thấy người mà chua ngoa, gian thần thì sẽ như thế nào? Điều thấy gầy còm có phải không? Đó là vì ý niệm không tốt sẽ tổn thương họ trước, còn chưa hại người khác thì đã hại mình rồi. Một ý niệm xấu khởi lên thì 80 ngàn tỉ tế bào đều bị đầu độc. Mọi người hãy xem Tần Cối hoặc Nghiêm Tung, những người này đều có dáng người của kẻ gian thần. Mọi người đều chưa thấy qua gian thần à? Mọi người cứ nhìn vào tôi thì sẽ biết. Đây là mười mấy năm trước tâm thái của tôi không đúng nên bây giờ thành ra như thế này. Vì vậy mọi người cũng nên tin tôi để động viên cho tôi. Tôi sẽ nỗ lực cố gắng để 15 năm nữa có thể giống với dáng của đức Phật Di Lặc, khỏe mạnh, tâm rộng lớn, thanh thản.

Tâm thái thực sự quyết định sự thành bại của những việc mà chúng ta làm. Tuyệt đối không phải nói: "*Hôm nay tôi nhất định phải lập tức đem toàn bộ “Đệ Tử Quy” mà đọc lại*". Ngược lại, chúng ta không cần nhất định phải áp đặt như vậy. Chúng ta phải thật sự nhận thấy rằng đức hạnh là quan trọng, phải thực sự nhận thấy rằng đã đến lúc không thể chậm trễ được nữa. Giống như bác sĩ trị bệnh, nếu như bệnh nhân đã nguy

kịch thì không dễ điều trị. Bác sĩ chỉ điều trị bệnh tật của thân thể, còn chúng ta trong ngành giáo dục là trị bệnh trong tâm của học trò, trị trí tuệ, trị tư tưởng sai của học trò. Vì thế mà xã hội đều nói: "*Thầy cô giáo là kỹ sư tâm hồn của nhân loại*". Nghề nghiệp này vô cùng thiêng liêng. Chúng ta hiện giờ cứ suy nghĩ kỹ lại xem xã hội chúng ta hiện nay đã bị bệnh đến mức độ nào rồi, đã đến mức nguy kịch chưa. Sắp nguy kịch rồi! Chúng ta vẫn còn chút thời gian, nếu bây giờ không trị thì sau này sẽ tiêu tủng mất! Lúc đó các vị chỉ có thể ngồi bên cạnh than vãn, thở dài mà không làm gì được.

Vì vậy chúng ta có nhận thức chung này, mọi người cùng nhau gánh vác sứ mệnh dân tộc, để xã hội thời đại này kế tục tuyệt học của Thánh nhân, vì vạn đời khai mở thái bình. Thật sự mà nói, đây không chỉ khai mở thái bình cho một xã hội nhỏ. Hiện nay cả thế giới động loạn đều xuất phát từ vấn đề tư tưởng. Nói cho cùng, con người bây giờ tự tư, tự lợi nhiều, trọng lợi khinh nghĩa. Chúng ta bây giờ có thể từ mỗi xã hội nhỏ đem đạo nghĩa phục hưng trở lại, khiến mỗi tỉnh thành đều trở thành căn cứ để phục hưng văn hóa truyền thống ngàn năm của Tổ Tông. Cả thế giới đều đi đến đất nước của chúng ta. Chúng ta phát triển nền kinh tế từ thăm quan du lịch, văn hóa thì sẽ ít có tác dụng phụ nhất. Hơn nữa, chúng ta còn nhận được sự tôn trọng của thế giới.

Thành phố Đà Nam là thủ phủ của Đài Loan, là nơi có nền văn hóa lâu đời nhất. Chúng ta hãy bắt tay từ thành phố của mình dẫn đầu mà làm, không thể thoái thác cho ai, không ai ngoài ta. Mọi người hãy cùng phối hợp một chút! Trong quá trình làm, quả thực sự tu dưỡng của một người rất quan trọng. Đầu tiên, phải đem sự nóng vội điều phục trở lại vì vội thì sẽ hỏng việc. Cho nên, Khổng Lão Phu Tử nói: *"Dục tốc tắc bất đạt"*. Vì vậy bây giờ không phải bảo ai đó mau chóng làm mà bây giờ phải bắt đầu làm từ chính mình. Không phải bà chủ gia đình sau khi nghe giảng xong trở về đập bàn một cái: *"Nói cho mọi người biết nha! Tôi đến Hội đồng Thành phố nghe giảng tọa về giáo dục ba tiếng đồng hồ. Sau này việc dạy dỗ bọn trẻ thì phải nghe tôi hết"*. Vậy thì hỏng rồi, sau này tôi không dám đến thành phố Đà Nam nữa. Bởi vì nếu như tôi đến thì chắc sẽ có một anh cao to nào đó chạy đến: *"Anh có phải là Thái Lễ Húc không?"*. Bởi vì vợ anh ấy sau khi nghe buổi giảng xong thì trở về nhà với thái độ này khiến anh ấy không thể chịu nổi. Người khôn không chịu thiệt rõ ràng, tôi sẽ nói: *"Tôi là em trai của anh ấy"*. *"Anh ấy chỉ có chị gái chứ đâu có em trai!"*. Nếu người chồng đem hộ khẩu của tôi điều tra thật rõ ràng, tôi nói: *"Tôi là em họ anh ấy"*. Vậy tình thế sẽ hoàn toàn ngược lại.

Tại vì sao thường thường việc tốt đều làm khó thành? Nguyên nhân chủ yếu nhất chính là quá vội vàng

mà không tiến dần từng bước. Không được để sự việc “*nước chảy thành sông*”. Nếu vội vàng thì kết quả sẽ ngược lại, lòng tốt thành làm hỏng việc, còn dẫn đến hậu quả bị rất nhiều người oán trách. Trong “*Trung Dung*”, Khổng Lão Phu Tử nói với chúng ta: “*Chính kỷ nhi bất cầu vu nhân tắc vô oán*”, rất nhiều sự oán trách đều do bản thân chúng ta làm không tới nhưng chúng ta lại yêu cầu người khác làm. Vì vậy người ta không phục. Bạn là người lãnh đạo của một doanh nghiệp, bạn muốn công nhân có đạo đức, bản thân bạn không làm thì hiệu quả có hạn. Trong một ngôi trường, Hiệu trưởng, chủ nhiệm không dẫn đầu thực hiện mà chỉ yêu cầu giáo viên làm thì giáo viên cũng không phục. Lớn đến xã hội, nhỏ đến gia đình. Hôm nay trở về nhà, chúng ta đều bảo ban bọn trẻ nhưng chính mình lại không làm trước thì hiệu quả vẫn là không đạt. Hậu quả là người trong nhà, đồng nghiệp với nhau đều cảm thấy đạo đức “*Đệ Tử Quy*” vô dụng. Vậy thì phiền phức rồi! Chúng ta có thể vì thế mà đoạn huệ mạng của họ, đoạn pháp duyên của họ. Vì vậy “*lấy mình hóa người*” mà tiến dần từng bước. **Thật sự là từ bản thân mình mà làm.**

Tại Đông Quán của tỉnh Quảng Đông có một vị làm chủ nhiệm giáo vụ. Ông tham gia khóa trình “*Đệ Tử Quy*” trong 5 ngày. Ông nói ông ghi vào sổ tay nhiều hơn việc ghi chép của 4 năm ông học đại học. Quả thực chúng tôi cảm thấy vị chủ nhiệm này nhiệt tâm làm công tác giáo dục. Ông rất muốn dạy cho bọn trẻ được tốt, nhưng

ông không biết những gì ông học được có ích cho học trò hay không. Khi ông tiếp xúc với giáo dục của Tổ tông, ông cảm thấy điều này có thể giải quyết vấn đề. Sau khi ông học xong, việc đầu tiên mà ông làm là cai thuốc lá, không hút thuốc nữa. Sau khi trở về, ông bắt đầu từ chính mình. Ông tìm ba người đồng nghiệp tán đồng với mình, tự mình làm trước. Ông không hề dùng vị thế chủ nhiệm giáo vụ của mình để trong chốc lát yêu cầu thật nhiều người. Họ gồm có 4 người, mỗi một tuần đều gặp nhau để cùng học tập. Quả thật chỉ cần các thầy cô giáo trong cùng một khối lớp, mọi người cùng nhau dạy học. Kinh nghiệm của mười mấy con người, hễ mà hội tụ với nhau thì rất nhiều. Mỗi một ngày họ lại giao lưu một chút với nhau khoảng chừng 10 phút đến 15 phút để chia sẻ một số phương pháp dạy học mới, ví dụ mới.

Chúng ta nhận thấy việc dạy học của mình có cả một lực lượng to lớn giúp đỡ, chính là tất cả đồng nghiệp ở đằng sau mình. Như vậy họ dạy học thì áp lực cũng không quá lớn, thậm chí rất nhiều kinh nghiệm của những người đã từng dạy “Đệ Tử Quy” lúc trước, đều có thể làm thành tài liệu cho mình tham khảo. Ông cùng với ba giáo viên chủ nhiệm bắt đầu triển khai từ ba lớp học. Kết quả không bao lâu sau, khoảng vài tháng sau đó, học sinh trong ba lớp này ngoan ngoãn vô cùng. Có một đặc điểm là ba người giáo viên này thường thường cho họp phụ huynh, để phụ huynh cũng đến học

tập. Bởi vì giáo dục là sự hợp lực, chứ không phải là nỗ lực của một người mà đạt được hiệu quả tốt.

Cha mẹ đang ảnh hưởng đến con trẻ, thầy cô cũng đang ảnh hưởng tới chúng, môi trường trong trường học cũng ảnh hưởng tới chúng, nếp sống xã hội cũng đang ảnh hưởng đến trẻ. Vì vậy phải cứu thế hệ sau của chúng ta, toàn dân được tổng động viên. Mọi người có thể thốt lên: "*Ôi chao! Không thể nào!*". Có thể làm được hay không là từ chính mình mà bắt đầu. Chúng ta phải thật tâm thì từ từ sẽ lan tỏa đến nhiều người khác. Vả lại, chỉ cần chúng ta làm trước, hễ con cái của chúng ta, học sinh của chúng ta có sự phát triển tốt, ai mà không mong muốn cho con cái mình hiểu chuyện, ai mà không muốn bọn trẻ tôn trọng và học theo những tấm gương đạo đức. Điều mà xã hội hiện nay thiếu nhiều nhất là gương tốt. Một khi có gương tốt, không có người nào mà không sẵn lòng để cố gắng làm theo. Có điều hiện nay chúng ta đang khủng hoảng lòng tin, đều cảm thấy: "*Không thể nào!*".

Thật ra hơn ba năm nay chúng tôi đã tổ chức khóa trình văn hóa truyền thống tại Thang Trì, Lô Giang. Có khoảng hơn 30 nghìn người đã tham gia khóa trình và không có ai phản đối. Họ đều tiếp nhận, đều có thể thực hiện theo. Chúng tôi có thể cảm nhận được xác thực lời tổ tiên nói: "*Nhân chi sơ, tính bản thiện*". Cho nên cũng phải vận động cả phụ huynh đối với việc nhận thức luân

lý đạo đức. Trên thực tế “*Mười năm trồng cây, trăm năm trồng người*” phải có ảnh hưởng của phụ huynh. Tuy nhiên, đầu tiên phải nhờ nhà trường, thầy cô bởi vì họ có chuyên môn. Tiếp đến phải nhờ đoàn thể xã hội vì đoàn thể xã hội cũng phổ cập giáo dục luân lý đạo đức. Họ nói cho phụ huynh nghe, có thể thông qua người thứ ba để giúp phụ huynh hiểu được. Thầy cô cũng không dễ gì, thầy cô chịu dạy đứa trẻ này nghĩa là đã có sự yêu mến nó rất lớn. Thông qua người thứ ba để phụ huynh cũng có thể hiểu được sự dụng tâm của thầy cô. Thời đại này phải dùng mọi phương cách để làm.

Sau khi ba lớp này học xong “*Đệ Tử Quy*” thì Hiệu trưởng của họ biết được. Khí chất của ba lớp học này rất khác trước, thành tích đều tốt lên. Bởi vì chỉ cần tôn trọng thầy cô, hiếu thảo cha mẹ, thành tích sẽ tăng lên với tốc độ rất nhanh. **Đây chính là khơi dậy từ cái gốc.** Sau khi tìm hiểu, vị Hiệu trưởng mới biết thì ra ba lớp này đều học “*Đệ Tử Quy*”. Thế là vị Hiệu trưởng này liền phổ biến ra toàn trường. Tất cả mọi người, tất cả các lớp đều được học “*Đệ Tử Quy*”. Vị chủ nhiệm giáo vụ này từ việc cá nhân ông tìm được phương hướng thì đã đến đích.

Vị Hiệu trưởng này là một nữ Hiệu trưởng. Cô vừa triển khai như vậy, chồng của cô ấy sau khi đọc thấy trên báo liền nói: “*Đệ Tử Quy*” là *hiếu một cách ngu dốt!*”, liền nói cô ấy phải suy nghĩ kỹ lại việc này vì đã có người phê bình rồi. Thật ra “*Đệ Tử Quy*” có

hiếu một cách ngu dốt hay không? “Đệ Tử Quy” nói với chúng ta: *“Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi”*. Cha mẹ có chỗ nào không đúng thì phải khuyên can, không phải hiếu một cách ngu ngốc. Vì vậy rất nhiều chuyên gia phê bình, có thể Kinh sách này họ cũng chưa hề xem qua. Như vậy là không thỏa đáng. Bởi vì người chồng sợ cô ấy làm sai sẽ ảnh hưởng đến chức Hiệu trưởng của cô ấy. Cô ấy nói với chồng mình: *“Họ có cách nhìn của họ. Em có trách nhiệm của em. Em thấy học sinh của mình hiện giờ đều đang trưởng thành. Trường trung học cơ sở bên cạnh chúng ta sau mỗi kỳ nghỉ hè, đều có một lượng lớn học sinh đi phá thai. Em không muốn học sinh của em sau này lại đi vào con đường đó”*.

Người chồng sau khi nghe cô ấy nói xong, bèn rất trang trọng nhìn cô ấy mà nói: *“Anh cảm thấy em rất thích hợp để làm người lãnh đạo đất nước. Chúng ta muốn có trách nhiệm với thế hệ sau nhưng không dạy tốt thế hệ sau thì xã hội đất nước này sẽ không có tương lai”*. Kết quả là vị Hiệu trưởng này nhân rộng mô hình triển khai, hiệu quả toàn trường rất tốt. Đoàn giáo dục Hồng Kông muốn đến tỉnh Quảng Đông để tham quan, tỉnh Quảng Đông liền giới thiệu ngôi trường này. Sau này học sinh của cô ra trường và đi dạy học, đối với bác tài xế cũng rất lễ phép, ở những nơi công cộng đều có thể đi nhặt rác. Một công ty du lịch nợ còn đăng lên báo:

"Từ trước tới giờ chưa thấy có ngôi trường nào dạy phẩm đức tốt đến vậy!" và còn quảng cáo giúp ngôi trường của họ.

Chúng ta thấy rõ sự tu thân của một người có thể sinh ra sức mạnh cỡ nào. Họ tu thân, họ tề gia bắt đầu từ lớp học của mình. Tiếp đó, cả trường mở rộng sức ảnh hưởng, sinh ra hiệu ứng trị quốc, bình thiên hạ. Chúng ta chỉ cần có đức thì cũng có thể có được hiệu ứng như vậy. Đích thực đây không chỉ là một trường hợp mà thôi, rất nhiều trường học đều đã dần dần triển khai như vậy rồi. Cho nên chúng ta có lòng tin này, từ bản thân chúng ta mà bắt đầu làm.

³Kinh điển mà lão Tổ tông chúng ta để lại không phải là lý luận mà là điều mà mỗi một con người đều có thể áp dụng vào trong cuộc sống. Vì vậy, trên thực tế những Kinh điển này chính là những quyển sách ghi chép lại đời sống Thánh Hiền nhân của Tổ tông chúng ta. Chúng ta xem "Luận Ngữ", Mạnh Tử đều là như vậy. Thánh Hiền nhân đã làm được thì bản thân chúng ta cũng có thể làm được.

Vừa rồi, tôi có nêu ví dụ về vị chủ nhiệm giáo vụ, ông đã tạo ra sức ảnh hưởng lớn như vậy. Cho nên những giáo huấn này tuyệt đối không phải để đặt trên giá sách mà nó là điều có thể làm được. Chúng ta muốn làm thì phải nắm

³ Bắt đầu Tập 3

được cương lĩnh. Thực ra cương lĩnh chính là "**đạo đức**", ngũ luân đại đạo, sau đó là bát đức mà chúng ta đã nắm rất rõ là: "**Hiếu - Đễ - Trung - Tín - Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ**". Còn có một cách nói khác nữa là: "**Trung - Hiếu - Nhân - Ái - Tín - Nghĩa - Hòa - Bình**".

Khi chúng ta đã nắm được ngũ luân bát đức, thì cương lĩnh trí tuệ của cả 5000 năm chúng ta đều đã nắm được mấu chốt. Vậy chúng ta hãy xem lại toàn bộ 12 đức mục này, trên thực tế là có trình tự, thứ lớp. "**Hiếu**" là gốc, chúng ta vừa thấy cái gốc rễ thì rất nhạy cảm, bởi vì "*Quân tử vụ bổn. Bổn lập nhi đạo sinh*". Chúng ta tìm thấy gốc rễ rồi thì gia đạo mới có thể thành tựu, sự nghiệp mới có thể thành tựu. Nếu chúng ta không tìm được gốc rễ thì sau này vẫn rất khó tránh khỏi thất bại.

Mọi người hãy suy nghĩ kỹ xem hiện nay phước không hưởng qua được mấy đời? Bây giờ không phải là ba đời mà một đời cũng lo không nổi nữa, thậm chí chúng ta còn sơ suất giáo dục đạo đức. Bản thân tôi khi còn ở trường học cũng cảm thấy khóa sau không bằng khóa trước, tố chất con người giảm xuống với tốc độ nhanh chưa từng có. Không phải chỉ đức hạnh mà ngay cả trình độ ngữ văn, năng lực học tập đều giảm sút. **Dòng nước chảy đầu nguồn chính là đạo đức.** Vì vậy, chúng ta thấy rất nhiều thanh niên do căn bản đức hạnh của họ không vững nên khi vừa ra xã hội kiếm được ít tiền, họ liền xa hoa, dâm dật, tập tính liền bị ô nhiễm.

Cho nên họa phước dựa nhau, nếu như không có đức, phước cũng là họa. Người không có tiền vẫn không đến nỗi làm việc xấu. Khi có tiền nhiều rồi thì tập tính liền bị nhiễm xấu hết. Cho nên, **chúng ta phải cắt cái rễ của "đức" trước, chứ không nên cầu tiền tài trước, nếu không tai họa sẽ đến mà có thể không biết được.**

Chúng ta xem cái gốc là "**hiếu**".

“**Đễ - Trung - Tín**” là gốc. Chúng ta hãy cùng phân tích. “**Đễ**” là kính trọng, yêu thương người khác. “**Trung**” là tận tâm, tận lực. “**Tín**” là thành tín sống chung với người. Đây là cái gốc của việc làm người.

Lại nâng lên, “**Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ**” là cành nhánh. Lão Tử tông chúng ta thường thường ở trong đại tự nhiên, nhận được dẫn dắt cành nhánh này của cuộc đời.

Lên cao nữa, “**Nhân - Ái - Hòa - Bình**” là hoa quả, khai hoa, kết quả của đời người mà gốc bắt đầu từ gia đình.

“**Hiếu**” là “sự thân”, phụng sự cha mẹ.

“**Đễ - Trung - Tín**” là kính sự trưởng, là tâm cung kính. “**Đễ**” chính là đối với trưởng bối, với người xung quanh. “**Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ**”, “*quốc chi tứ duy, tứ duy kỳ trượng quốc nữi phục hưng, tứ duy bất trượng quốc nữi diệt vong*”.

Cho nên, chúng ta ra xã hội phải có thể làm tốt vai diễn của mình để lợi ích xã hội. “**Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ**”

này người xưa gọi là "sự quân". Hiện nay “sự quân” chính là nói bạn đối với cấp trên của mình ở nơi làm việc phải có sự cung kính và sự tận trung. Đối với đơn vị bạn cũng phải tận trung, đây là việc của “quân”.

"**Nhân - Ái - Hòa - Bình**" chính là ái chúng. Yêu thương mọi người là đại ái.

Chúng ta thấy rằng khi dạy học, chúng ta luôn luôn hy vọng bọn trẻ "**Nhân - Ái - Hòa - Bình**". Tuy nhiên, bọn trẻ không có căn cơ nên chúng không nâng cao lên được. Chính vì thế, thời đại này lý tưởng rất nhiều, khẩu hiệu rất nhiều, nhưng rất khó thực hiện. Vẫn phải nỗ lực từ gốc!

Cho nên, các vị thấy tất cả 12 đức hạnh này là từ trong "**hiếu đạo**" mà dẫn phát ra ngoài. Chúng ta hãy nghĩ rằng con cái hiếu thảo rồi, "*anh thương em, em kính anh*", chúng hiểu được "**Đễ**", tận tâm, tận lực mà chăm sóc cho cha mẹ. Sau khi nội hóa rồi, đối với người khác chúng cũng tận tâm, tận lực. Chúng sẽ không nói dối cha mẹ. Chúng không muốn dùng đức hạnh làm ô nhục cha mẹ nên chúng không thể không giữ chữ "**tín**".

"*Thân bị thương cha mẹ lo, đức tổn thương cha mẹ tủi*": Đạo đức của con cái mà bị tổn thương, cha mẹ cả đời không thể ngược đầu lên được. Bọn trẻ tuyệt đối sẽ không làm điều như thế.

Tiếp đến, đối với cha mẹ cung kính là "**Lễ**", đối với cha mẹ có tình nghĩa là "**Nghĩa**". "**Liêm sỉ**" là có

tâm biết nhục và muốn cho gia tộc nhờ mình mà vinh quang, lập thân hành đạo, để cho gia đình được vẻ vang. Tiếp đó, con cái tuyệt đối không tham ô, nếu không thì làm nhục cha mẹ. Kế đến, "**Hiếu - Đễ**" là căn bản của tâm ái. Trong "Luận Ngữ" có nói rằng: "*Hiếu đễ dã giả, kỳ vi nhân chi bốn dữ?*". Con cái có "**Hiếu - Đễ**" rồi, thì tự nhiên sẽ có thể yêu quý người khác, yêu quý hòa bình. Trong gia đình, chúng sẽ sống chung vui vẻ với người khác. Vì thế, chúng ta thấy, kỳ thực 12 đức hạnh này là khâu chuỗi lại việc tu thân của một đời người.

Lại đến tề gia, "**Hiếu**" là tu thân. "**Hiếu - Đễ - Trung - Tín**" là tu thân, tề gia. Lại nâng lên đức hạnh của "**Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ**", trị quốc, mỗi một người đều có cái đức như vậy đều có thể "**Nhân - Ái - Hòa - Bình**" với người khác, có thể sinh ra hiệu ứng đạt đến bình thiên hạ.

Thật ra, chúng ta tại Đài Loan đã từng học qua chủ nghĩa Tam Dân. Đây là một chủ nghĩa rất tốt. Tinh thần của nó cũng là ở "**đạo đức**". Chủ nghĩa dân tộc phải có "**Hiếu - Đễ - Trung - Tín**". Nếu ngay cả cha mẹ, người thân của chính mình mà họ không yêu thương thì họ làm sao yêu thương được cả dân tộc, họ làm sao mà tận trung với đất nước. Vì vậy "**Hiếu - Đễ - Trung - Tín**" là tinh thần chủ đạo của chủ nghĩa dân tộc. Chúng ta ở thời đại này nhất định phải nắm được cái căn bản, xây nhà ở không thể chỉ xây bên ngoài.

Bốn cây cột cái rất quan trọng. Chủ nghĩa dân quyền là chế độ dân chủ. Chúng ta quan sát chế độ này, thế nhưng vấn đề nếu như người dân, đặc biệt người làm quan mà không có “**Lễ - Nghĩa - Liêm - Si**” thì chế độ này biến thành công cụ của họ. Nếu họ có tâm “**Nhân - Ái - Hòa - Bình**” thì chủ nghĩa dân sinh tự nhiên sẽ phát triển ngày một tốt đẹp.

Quyển “Đệ Tử Quy” chính là dạy 12 đức hạnh này.

“**Hiếu**”: *Nhập tắc hiếu (Ở nhà phải hiếu)*

“**Đễ**”: *Xuất tắc đễ*

“*Cha mẹ thích dốc lòng làm*” tận lực, tận tâm.

“*Mình có tài chớ dùng riêng*” ta có năng lực thì sẵn lòng mà phụng hiến.

“**Tín**”: Từng có áng văn chương nói sâu sắc về chữ “*Tín*”.

“**Lễ**”: Ở phần “*Cần*” có đoạn: “*Hoặc ăn uống, hoặc đi đứng, người lớn trước, người nhỏ sau*”. Các vị xem, chữ “*Lễ*” đã được nói đến ở phần này.

“**Nghĩa**”: “*Không nịnh giàu, chớ khinh nghèo*”, không thể nhìn thấy người giàu có thì nịnh bợ hoặc bản thân có tiền rồi thì trở nên xem thường những thân bằng hữu hảo trước kia. Đó là không có đạo nghĩa. “*Ăn phải báo, oán phải quên*”, nếu không được cảm rỗi đạo nghĩa từ nhỏ, bọn trẻ rất khập khiễng, không biết đến đạo nghĩa. Tôi nghe nói bây giờ thanh niên tìm đối tượng,

bạn đời thì tiêu chuẩn xem xét đầu tiên là gì? Chỉ mới vài năm thôi mà nghiêm trọng đến vậy! Còn nhớ, trước kia chúng ta vẫn còn rất trọng nghĩa.

“Liêm”: *“Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng”, “hễ nhận cho, phân biệt rõ, cho nên nhiều, nhận nên ít”, “dùng đồ người, cần mượn rõ. Nếu không hỏi, tức là trộm”*.

“Sĩ”: *“Chớ tự chê, đừng tự bỏ”, “đức tôn thương, cha mẹ tử”*. Tâm biết xấu hổ của con người đã khởi.

“Nhân”: *“Sắp cho người, trước hỏi mình”,* điều mình không muốn thì đừng làm với người khác. Khi nào chúng ta phải dạy trẻ nhỏ như vậy? Không phải khi chúng học đại học mới dạy, mà phải dạy từ nhỏ.

“Ái”: *“Phàm là người, đều yêu thương”, “việc chú bác, như việc cha, việc anh họ, như anh ruột”,* đối với cô dì, chú bác, cũng như đối với cha mẹ, trưởng bối của người khác chúng ta đều phải cung kính như nhau.

“Hòa”: Bạn nói khuyết điểm, chỗ không tốt của người khác thì “hòa” sẽ không còn nữa. *“Khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn”*. Người hiện nay đều thích nghe người khác đồn thổi chuyện. Đó chủ yếu nhất là do họ không học “Đệ Tử Quy”.

“Bình”: Người tâm bình khí hòa, *“nghe khen sợ, nghe lỗi vui”*. Con người thông thường khi nghe người khác phê bình mình, trong tâm sẽ bất bình. Như vậy thì

ngược lại, họ không gặp được quý nhân. Nếu nghe người khác khen ngợi trái lại chúng ta nên lo sợ mà nói: *"Tôi đâu có tốt vậy!"*. Nghe người khác phê bình lỗi của mình thì chúng ta nên lập tức cảm ơn họ vì họ đã chỉ ra khuyết điểm cho mình. Như vậy thì *"người hiền lương dần gần gũi"*, người bạn, người tốt một cách chân chính sẽ không ngừng ở bên cạnh giúp đỡ chúng ta.

Tôi nghe nói bọn trẻ bây giờ, gần như mới 7 - 8 tuổi đã không thể tiếp nhận sự phê bình. Như vậy thì nguy rồi! Trẻ nhỏ mới 7 - 8 tuổi thì đã hiểu được gì! Danh tiếng *"Trinh Quán Chi Trị"* của vua Đường Thái Tông là nhờ có sự độ lượng tiếp nhận khuyên can của người khác mà thành. Có lần quan đại thần của ông phê bình ông. Lời phê bình cũng không đúng lắm, nhưng ông cũng không phản đối vị quan ấy. Đại vị đại thần này đi khỏi, vị đại thần bên cạnh mới nói: *"Bẩm Hoàng Thượng! Ông ấy thật quá đáng! Ông ấy phê bình đều không đúng mà sao Hoàng Thượng không ngăn lại?"*. Đường Thái Tông nói: *"Nếu như trăm ngăn cản ông ấy, sau khi truyền ra ngoài, còn ai dám nói lời thật với trăm nữa?"*. Vì vậy Đường Thái Tông có được thành tựu là bắt nguồn từ sự độ lượng của ông, rộng lòng tiếp nhận mọi sự phê bình.

Các vị trưởng bối, các vị bạn hữu! Đây không chỉ là nghe kể chuyện. Các vị có hy vọng con cái của các vị giống như vua Đường Thái Tông không? Chỉ

hướng của các vị nên xa rộng một chút. Dân tộc chúng ta rất cần có những thế hệ tương lai đầy chí hướng xa rộng để tiếp nối cái gọi là: “*Đời đời đều có Hiền nhân xuất thế*” thì mới có thể đem chính khí của Thánh Hiền mà vực trở dậy.

Thời gian giao lưu của chúng ta không nhiều lắm, nhưng tôi cũng muốn chia sẻ với mọi người một lần về “*Đệ Tử Quy*”. Chúng ta tham gia công tác giáo dục thì phải thúc đẩy giáo dục như thế nào? Quyển sách “*Đệ Tử Quy*” đều đã đề cập đến và nêu ra toàn bộ phương pháp giáo dục. Rất mong các vị, những nhà giáo ưu tú hãy lấy đó làm tham khảo. Quả thực dân tộc của chúng ta có thể kéo dài 5000 năm, một trong những tinh thần quan trọng nhất chính là ở phương pháp giáo dục. Trong diễn giải này, trước đại chiến lần thứ hai, rất nhiều người phương Tây đã nghiên cứu và nói rằng có thể dân tộc chúng ta coi trọng việc giáo dục gia đình, bởi vì thái độ đối nhân, xử thế, tiếp vật của chúng ta đều hình thành từ trong gia đình. Có câu nói: “*Trung thân là từ hiếu tử mà ra*”.

Bản thân tôi cũng vừa có dịp gặp được một vị là hậu duệ của Khổng Lão Phu Tử tại Malaysia. Đó là một phụ nữ. Trong lúc tôi giao lưu với bà ấy, bà nói rằng bà đọc “*Đệ Tử Quy*” và cảm thấy rất vui. Bà vừa tiếp xúc “*Đệ Tử Quy*”, nhưng mỗi lần đọc một câu, thì bà đều nhớ lại lúc bà còn nhỏ, cha mẹ và người lớn ở trong nhà đều

làm như vậy cả. Vì vậy từ khi bà chưa đọc qua “Đệ Tử Quy”, nhưng trên thực tế bà đã học qua “Đệ Tử Quy” rồi. Cho nên “Đệ Tử Quy” không phải dành cho trẻ con học, mà là cha mẹ làm ra để ảnh hưởng, thay đổi ngầm ngầm đối với trẻ.

Giáo dục có "**thân giáo**", có "**cảnh giáo**", có "**ngôn giáo**":

“**Thân giáo**” là lấy thân làm gương.

“**Cảnh giáo**” là việc khiến mỗi một câu trong “Đệ Tử Quy” đều trở thành hoàn cảnh sống trong gia đình của các vị.

“**Ngôn giáo**” là khi bọn trẻ phạm sai lầm, chúng ta lập tức biến sai lầm thành ký ức sâu sắc nhất của chúng, khéo dạy bảo chúng dần dần. Nếu chúng ta cứ cầm rơm suốt 24 giờ một ngày thì đó không phải là ngôn giáo. Đến thời cơ thích hợp thì chúng ta nhắc nhở con cái, chúng lập tức ghi nhớ lại.

Chúng ta hãy xem mỗi một câu đều có thể là "**cảnh giáo**". "**Hiếu - Đễ**" có thể là "*cảnh giáo*" hay không? Chúng ta tự mình hiếu thuận cha mẹ thì "*cảnh giáo*" liền xuất hiện. Ví dụ như câu Kinh văn: “*Nón quần áo, để cố định*”, trong nhà có rất nhiều sách vở, vật dụng đều được để ở nơi cố định thì trong nhà sẽ không bị lộn xộn. Câu Kinh văn: “*Chớ để bừa, tránh dơ bẩn*”, nhà lộn xộn thì tâm cũng lộn xộn. Nhân tâm mà xúc nổi thì vô tích sự.

Cho nên tu dưỡng đều ở trong cuộc sống, bồi dưỡng định lực cho trẻ nhỏ thì chúng mới có được trí tuệ.

Hiện nay có phụ huynh bình thường không dọn dẹp nhà cửa, đến khi nhà có khách thì mới chạy đi dọn dẹp. Như vậy bọn trẻ sẽ học được gì? Khi nào thì mới dọn dẹp nhà cửa? Đây là giáo dục hay là phản giáo dục? Vậy thì con cái chúng ta chẳng phải đã học được cái vô bề ngoài rồi sao! Vậy thì đã làm lần rồi. Chúng ta cũng phải suy nghĩ kỹ rằng chúng ta cần làm ra cho bọn trẻ những tấm gương tốt, bởi vì văn hóa của dân tộc được thừa truyền chính là nhờ gia đình.

Hơn nữa, sự góp lại của gia giáo là từ quyển “Đệ Tử Quy”. Quyển sách “Đệ Tử Quy” đích thực được căn cứ từ trong quyển “Luận Ngữ” của Khổng Tử, đưa ra 7 nhân tố quan trọng nhất của sự tu dưỡng và được biên soạn thành sách. Quyển sách “Đệ Tử Quy” đã nắm bắt được hết cương lĩnh quan trọng nhất trong 5000 năm về đức hạnh và đôi nhân, xử thế. Chúng ta thấy, vừa bắt đầu quyển “Đệ Tử Quy”, chữ “*Đệ Tử*” này nghĩa là lúc ở nhà là học trò của cha mẹ, lúc ở trường là học trò của thầy cô. Chữ “*Quy*” là quy củ. Có câu: “*Quốc có quốc pháp, gia có gia quy*”, nếu từ nhỏ trẻ không học quy củ thì đi đến nơi đâu chúng cũng gây thêm phiền phức cho người khác. Vì vậy, trẻ nhỏ cần học càng sớm càng tốt để hiểu được theo khuôn phép cũ.

“Thánh nhân dạy”: Đây là giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử. Tuy nhiên, không phải chỉ là giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử bởi vì văn hóa 5000 năm, Thánh Hiền nhân là đời đời tương truyền. Tấm gương của họ đều có thể để cho chúng ta học tập. Khổng Lão Phu Tử cũng không hề nói rằng những đạo lý này là do ông nói. Khổng Lão Phu Tử nói đó là noi gương Nghiêu Thuấn, Hiến Chương Văn Võ, những đạo lý này đều là từ thời Nghiêu - Thuấn - Vũ mà truyền lại, không phải do ông nghĩ ra. Cho nên Khổng Lão Phu Tử mới nói: *“Thuật nhi bất tác”*. Mọi người đừng nên nghĩ rằng: *“Tại sao chúng ta lại để Khổng Lão Phu Tử dắt mũi mình đi?”*. Không phải vậy! Những đạo lý này đều vốn có sẵn ở trong nhân bản thiện, không phải là họ dắt mũi chúng ta đi, mà là để đức hạnh chúng ta có thể hiển lộ ra bên ngoài.

“Hiếu đễ trước”: Chữ *“trước”* này chính là thứ tự trước sau rất quan trọng. **“Hiếu”** là gốc của **“đức”**, từ **“hiếu đạo”** mà bắt đầu.

“Kế cẩn tín”: Tiếp đến, câu này dạy chúng ta phải nói và làm thận trọng, hiểu được tự trọng, hiểu được nguyện vọng của mình. Con người phẩm đức chân chính rồi thì mới có thể làm lợi cho người. Bản thân không biết tự trọng, cuộc sống chính mình còn không làm được tốt, thì lấy gì để mà yêu quý mọi người. Cho nên, trước tiên phải tự trọng.

“Phiếm ái chúng”: Yêu thương mọi người.

“**Nhi thân nhân**”: Chữ “*nhân*” này là chỉ người có trí huệ, người có đức hạnh, và còn bao hàm cả cỗ nhân. Các vị mở sách cỗ nhân ra, chỉ cần các vị có tâm chân thành thì sẽ vượt qua không gian và thời gian. Mọi người từng trải nghiệm việc vượt không gian và thời gian chưa? Các vị đều chưa thử qua phải không? Các vị đọc “Luận Ngữ” có đọc câu nào mà sau đó lại rơi nước mắt không? “*Không có!*”. Vậy thì Khổng Lão Phu Tử phải rơi nước mắt rồi. Thật đấy! Các vị hãy xem Văn Thiên Tường nói: “*Thánh Hiền khuất đã lâu, khôn phép vẫn không mất, hiền gió mở sách xem, gương xưa soi trước mặt*”. Chúng ta đọc những sách “**Hiếu - Đễ - Trung - Tín**” của cỗ nhân, bỗng nhiên thấy tinh thần đó chảy vào tâm khảm của chúng ta và rơi nước mắt cảm động bội phục. Đó là vượt thời gian và không gian.

Vì thế Mạnh Tử đã học tập Khổng Tử khi Khổng Tử không còn sống, nhưng Mạnh Tử đã học rất giỏi và trở thành Á Thánh. Mạnh Tử đã làm được. Vậy chúng ta có làm được hay không? Các vị sao mà giống như người chẳng có liên quan vậy? Mạnh Tử cũng đang rơi nước mắt. Mạnh Tử nói với chúng ta: “*Vua Thuấn là ai? Còn ta là ai? Nếu ta cố gắng thì cũng như Ngài*”. Lòng tin rất quan trọng. Nếu như mọi người không có lòng tin, thì lòng tin mà chúng ta truyền đến cho bọn trẻ có thể lại giảm xuống nữa.

Hơn nữa, chúng ta phải khách quan mà hiểu một việc là chúng ta mỗi ngày đều phải thân cận với “*Thân nhân*”, tùy thời mà nhắc đến những giáo huấn này, nếu không thì rất dễ bị thói chuyển. Ông Hoàng Đình Kiên thời nhà Tống có nói: “*Ba ngày không đọc sách thì mặt mũi khó coi*”. Chúng ta thấy ông học vấn rất tốt. Ông đã thử ba ngày không đọc sách thì khí chất đã có chút lui sụt xuống. Vậy thì chúng ta nghĩ xem bao lâu rồi mình không đọc sách? Mặt mũi đã khó coi rồi! Cho nên “*Thân nhân*” không thể gián đoạn.

“Có dư sức, thì học vấn”: Chữ “*Học vấn*” này là dạy thái độ học tập và phải thật hệ thống. Chúng ta dạy cho trẻ qua một lần thái độ học tập này. Chỉ cần chúng chịu tuân thủ thì sẽ có sự tiến bộ rất lớn. Ví dụ câu Kinh văn: “*Tâm có nghi, thì chép lại*”, con trẻ cần hiểu được là phải chủ động ghi chép và đi hỏi để hiểu được rõ ràng.

“Cách đọc sách, có ba điểm. Tâm mắt miệng, tin đều trọng”: Các vị xem, con trẻ sau khi đã học và khi chúng học mà tâm mắt miệng đều chuyên chú thì chúng mới học được tốt.

CHƯƠNG THỨ NHẤT:

"NHẬP TÁC HIẾU"

(Ở nhà phải hiếu)

"Cha mẹ gọi, trả lời ngay": Hiện nay, cha mẹ gọi con cái, con cái thường phản ứng là: *"Đợi một chút!"* hoặc *"Gì vậy?"* hoặc thậm chí chúng chẳng màng đến. Vì vậy, từ khi con cái còn nhỏ, chúng ta phải dạy chúng có tâm cung kính. Nếu như đối với cha mẹ mà bọn trẻ bỏ qua, không thèm nhìn, thì sau này bọn trẻ làm sao mà tôn trọng thầy cô, làm sao có thể tôn trọng cấp trên của mình! Cho nên: **"Không yêu cha mẹ mà yêu người khác đó là trái đức"**. Người này không được bình thường, đi ngược lại với đạo đức bình thường.

Cho nên từ nhỏ, con cái phải được chúng ta dạy bảo để hình thành sự ái kính trong tâm. Phụ huynh cũng phải nhắc nhở trẻ nhỏ, nếu không thì bây giờ không phải là: *"Cha mẹ gọi trả lời ngay"*, mà biến thành: *"Con cái gọi, trả lời ngay"*, nghiêm trọng hơn biến thành: *"Cháu chắt gọi, trả lời ngay"*. Đứa cháu nói: *"Cháu khát rồi!"*. Ông nội, bà nội liền lập tức đem trà đến: *"Cháu à! Từ từ uống, không là sặc đó!"*. Những điều như vậy của cuộc sống đều có hiếu đạo ở trong, không thể để cho đảo lộn.

"Cha mẹ bảo, chớ làm biếng": Cha mẹ giao cho trẻ nhỏ việc gì thì chúng phải tận tâm, tận lực mà làm.

Tâm tình này chính là tâm “**Trung**”. Con cái có thể tận tâm, tận lực với cha mẹ, thì về sau chúng mới có thể tận tâm, tận lực với công việc, với xã hội. Nếu như ngay cả đối với công việc cha mẹ giao mà con cái cũng không tận tâm, tận lực thì sự trung thành của chúng từ đâu mà ra? Vì vậy mà “**Nhập tắc hiếu**” (ở nhà phải hiếu) nằm ở ngay phần mở đầu của cuốn “Đệ Tử Quy”. Mỗi một câu nói đều là mấu chốt để kiện toàn nhân cách của một con người. Vì vậy, những câu Kinh điển này từ tâm địa mà nhìn thì chúng ta không thể xem thường,

“**Cha mẹ gọi, kính lắng nghe**”: Con cái phải có thái độ tiếp nhận một cách cung kính. Nếu ngay cả cha mẹ dạy, con cái cũng không nghe thì trong cuộc đời này của chúng, có thể chúng cũng sẽ không nghe lời ai. Cuộc đời của chúng ta nhất định phải cần đến những người có trí huệ, để họ cho chúng ta những kinh nghiệm quý báu. Nếu không, quả thật là có khả năng cả cuộc đời này chúng ta lún trong sự hồ đồ.

“**Cha mẹ trách, phải thừa nhận**”: Tất nhiên việc này có thể kết hợp các câu chuyện để nói. Thật ra có rất nhiều câu chuyện kể về lòng hiếu thảo. Tại sao khi bị quả trách mà con cái vẫn rất cung kính với cha mẹ? Bởi vì đứa trẻ sai thì cha mẹ mới nổi giận. Đứa con hiếu thảo rất hổ thẹn, cung cung kính kính mà sợ cha mẹ không kiềm được cơn giận nên liền nhận lỗi.

“Đông phải ấm, hạ phải mát. Sáng phải thăm, tối phải viếng”: Quả thực một người làm công việc phục vụ, hoặc ở một vị trí nào đó mà có thể phục vụ người khác được tốt hay không là do người đó có nhạy bén đối với nhu cầu của người khác hay không. Người đó học được sự nhạy bén từ chỗ nào? Đó là từ nhỏ, họ đã tỉ mỉ quan sát nhu cầu của cha mẹ. Điều này liền cảm cái rể tâm lý quan trọng nhất để sau này họ có thể phục vụ người khác. Mọi người đừng chỉ nhìn thấy hai động tác đó. Đây không chỉ nói mùa đông thì đắp mền cho ấm, mùa hạ thì quạt chiếu cho mát. Sự chăm sóc chu đáo của đứa trẻ đối với cha mẹ đã được nội hóa. Từ trong hai hành động này, con cái sẽ mở rộng đến mỗi hành động khác trong cuộc sống của chúng sau này. Cho nên lão Tổ tông của chúng ta thường nói: *“Suy ra mà biết”*. Tâm cảnh của trẻ nhỏ mà tới thì chúng sẽ thay đổi toàn diện.

Có một đứa trẻ sau khi nghỉ được hai tháng hè, mẹ của nó liền gọi điện cho thầy giáo: *“Thầy à! Qua hai tháng con gái tôi đã tiến bộ rất nhiều!”*. Kính thưa Quý vị nhà giáo ưu tú ngành giáo dục! Đứa trẻ thông thường được nghỉ hè thì tiến bộ hay thụt lùi? Tôi nghe nói bây giờ có một công thức toán học là $5 + 2 = 0$. Con cái đến trường học 5 ngày, nghỉ ở nhà 2 ngày. Xin nói với mọi người rằng $5 + 2 = 0$ là đúng, không thụt lùi. Bọn trẻ bây giờ khi tuổi càng lớn thì đức hạnh càng kém, đều lui sụt cả. Cho nên $5 + 2$ có khi còn nhỏ hơn 0.

Tại vì sao vị phụ huynh này nói sau kỳ nghỉ hè thì con gái của chị tiến bộ rất nhiều? Bởi vì tâm hiếu của đứa trẻ này đã khởi dậy. Chị nói: “*Có một lần tôi mệt quá và ngủ quên. Sau đó khi tỉnh dậy thì tôi thấy trên người mình đã được đắp một cái chăn. Thì ra là do đứa con gái nhìn thấy nên đã nhanh chóng đắp chăn cho mẹ*”. Chị thấy rất vui. Sau đó khi tỉnh dậy, chị ngửi thấy mùi thơm của mì. Trong lòng chị ấy cứ nghĩ chắc là chồng mình đã mua bữa trưa đem về nên chị cũng rất tự nhiên hỏi:

- “*Con gái ơi! Ba con đã về rồi à?*”.
- “*Dạ, ba con chưa về ạ!*”.
- “*Thế sao mẹ lại ngửi thấy mùi mì vậy?*”
- “*Mẹ! Là con nấu đó!*”
- “*Mẹ đâu có dạy con. Sao con biết nấu vậy?*”
- “*Mẹ à! Bởi vì thầy giáo dạy con phải nên làm việc nhà nhiều một chút. Cho nên lúc mẹ đang nấu nướng, con đã quan sát một hồi. Hôm nay con làm thử xem sao*”.

Cô con gái liền bung mỳ đến mời mẹ ăn thử xem có thấy ngon không. Chắc hẳn mẹ sẽ thấy ngon vì mì đó có nhãn hiệu: “**Lòng hiếu thảo**”, có đảm bảo chất lượng.

Các vị xem, cô con gái chu đáo như vậy! Và lại, chỉ cần cha mẹ có nhu cầu, nó đều sẵn lòng làm thử, sẵn lòng học hỏi, sẵn lòng tự nâng cao. Đứa trẻ này có tâm

thái như vậy thì năng lực làm người, làm việc của nó sẽ được nâng cao toàn diện. Cho nên người thời trước dạy dỗ con cái khá nhẹ nhàng, bởi vì họ từ gốc mà dạy. Khổng Tử nói: “*Hiếu kia là gốc của đức*”. “*Giáo chi sở do sinh dã*”, giáo dục phải từ chỗ này mà bắt đầu.

“Đi phải thưa, về phải trình. Ở ổn định, nghề không đổi”: Chúng ta thấy được, khi cần đi ra ngoài, con cái đều chào tạm biệt cha mẹ vì sợ cha mẹ lo lắng. Sau khi con cái tập thành thói quen này, đến cơ quan làm việc chúng cũng sẽ khiến người khác yên tâm. Điều vì lo lắng, vì có trách nhiệm mà khi đến cơ quan, chúng ta phải nên chào cấp trên một tiếng, chào các đồng nghiệp một câu. Nếu không, khi có người đến tìm mà chúng ta không có mặt ở đó thì sẽ phiền lắm. Kiểu nội hóa này sẽ giúp công việc sau này của con cái được nâng lên. Nếu không, bây giờ rất nhiều người khi vừa xin nghỉ phép thì công việc không có ai làm. Lúc đó liền hư bột, hư đường hết cả!

“Ở ổn định, nghề không đổi”: Công việc ổn định thì đời sống của con cái sẽ bình thường, thân thể cũng khỏe mạnh, tiếp đó việc học tập cũng sẽ tương đối ổn định.

“Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con”: Khi đứa trẻ có thái độ cẩn thận thì rất nhiều việc có liên quan đến vấn đề an toàn chúng sẽ không làm liều. Bởi vì chúng sợ cha mẹ sẽ đau lòng.

“Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn”: Đây cũng là đôi trệ tâm tham của trẻ, đồ vật dù lớn hay nhỏ cũng đều không nên chiếm làm của riêng.

“Người lớn trước, người nhỏ sau”: Tôi còn nhớ có một đứa trẻ mới hai, ba tuổi. Một lần, có thầy giáo của anh trai bé đến nhà. Nhà cậu bé này dạy con cái rất tốt. Đúng lúc nhà đem nho ra ăn, cậu bé liền đem nho đến mời vị thầy giáo ăn trước, tiếp đến là đem nho đến mời ba, mời mẹ của mình. Mặc dù bé mới hai, ba tuổi nhưng bé cũng đã biết quy củ. Tiếp đến, cậu đem nho đi mời anh trai. Khi đem nho đến mời anh trai của mình, thì nước miếng của bé đã nhỏ xuống tay của bé, nhưng bé vẫn cứ đem mời anh trai. Các vị xem, ham muốn của cậu bé đi xuống, nhưng cái nghĩa, cái lễ của bé thì đi lên. Kỳ thực đứa trẻ như vậy thì sau này nhất định sẽ gặp được quý nhân.

“Cha mẹ thích, độc lòng làm. Cha mẹ ghét, cần thận bỏ. Thân bị thương, cha mẹ lo. Đức tổn thương, cha mẹ tủi”: Chúng ta phải nên tận tâm, tận lực để thành toàn cái tâm của cha mẹ, yêu thương thân thể chính mình, không để cha mẹ phải lo lắng. Ngoài ra, chúng ta cũng phải có tâm biết nhục, lại còn phải có sự nhẫn nại, bao dung.

“Cha mẹ ghét, hiếu mới tốt”: Cha mẹ cũng có những lúc, những chỗ không thỏa đáng, nhưng chúng ta

tuyệt đối không được giận đối đối với cha mẹ mà có thể bao dung, sau đó luôn mong điều tốt cho cha mẹ.

“Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi. Mặt ta vui, lời ta dịu. Khuyên không nghe, vui can tiếp. Dùng khóc khuyên, đánh không giận”: Thừa các vị! Chúng ta khuyên người khác, tỉ lệ thành công có cao hay không? Giống như *“lòng tốt bị sét đánh”*. Nhưng chúng ta phải nhớ kỹ điểm này, Thánh Hiền nhân nói: *“Hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỳ”* (Khuyên người mà họ không đổi thì nên tự kiểm điểm lại bản thân mình). Chúng ta thấy đoạn này mỗi chữ đều như châu, như ngọc. *“Vui can tiếp”*, chúng ta khuyên cha mẹ, khuyên người khác với mục đích là muốn họ thay đổi, sửa chữa lỗi lầm, không phải muốn họ nghe lời mình. Chúng ta khuyên một lần mà họ không nghe mình, thì mình đã nổi giận, mình mặc kệ họ. Như vậy thì không giống với mục đích ban đầu của chúng ta. Muốn cho họ thay đổi tốt lại, vậy ta phải xem thái độ và phương pháp như thế nào để họ có thể tiếp nhận, cho nên phải *“mặt ta vui, lời ta dịu”*. Đặc biệt là đối với người lớn, nếu thái độ mình không tốt thì họ không thể tiếp nhận. Khuyên mà không tiến bộ thì không nên cưỡng cầu, nên thuận theo tự nhiên. Chữ *“vui”* trong câu *“vui can tiếp”* này là đợi khi tâm tình họ tốt lại thì chúng ta khuyên tiếp. Dù cho họ không thể tiếp nhận mà còn mắng bạn, bạn cũng không oán, không giận. Người có sự tu dưỡng này, một lòng chí thành thì đến đá cũng vỡ.

“Cha mẹ bệnh, nếm thuốc trước. Ngày đêm hầu, không rời giường”: Đây là nói về những nhu cầu cần thiết của cha mẹ trong cuộc sống, đặc biệt là khi cha mẹ bị bệnh, chúng ta cũng phải tận tâm mà chăm sóc. Sau khi cha mẹ qua đời, chúng ta vẫn có thể thường thường tưởng nhớ ân đức dưỡng dục của cha mẹ.

“Việc người mất, như người sống”: Chúng ta không nên lơ là lễ nghĩa của việc tế tự, kính nhớ tổ tiên, lòng người đôn hậu. Trong một gia đình, nếu như người lớn thường xuyên nhắc đến ông nội, bà nội, nhắc đến những trưởng bối đã qua đời thì đứa trẻ từ nhỏ đã có tâm cảm ân, tâm kính nhớ Tổ tiên, tâm phúc hậu. Chúng ta không thể nói người thân đã mất rồi thì cũng quên hết mọi chuyện.

CHƯƠNG THỨ HAI: "XUẤT TÁC ĐỀ"

“Anh thương em, em kính anh. Anh em thuận, hiếu trong đó”: Sau khi trẻ đã học được rồi, chúng sẽ *“học một biết mười”*. Có hai đứa trẻ chơi bóng rổ va vào nhau, có vẻ như một chút nữa là đánh nhau to. Các bạn học liền nhanh chóng tách chúng nó ra xa. Sau đó thầy giáo biết được sự việc này. Khi lên lớp học, thầy liền nhân cơ hội sự việc này để giáo dục học sinh. Thầy không xử phạt mà để cho bọn trẻ thảo luận vấn đề: *“Hai người bạn học này giá như thể hiện thái độ gì thì hôm nay họ sẽ không đánh nhau?”*. Bọn trẻ liền nói rằng: *“Lời nhường nhịn, oán nào sinh”*, có thể điều chế được tính khí thì không việc gì. Một bạn học khác nói: *“Anh thương em, em kính anh”*. Khi bọn trẻ nói ra những câu này thì thầy giáo có vui mừng hay không? Bạn học trở thành anh em rồi, thầy cô trở thành cha mẹ rồi. Tâm cảnh này có thể được chuyển đến trường của họ để áp dụng.

“Tiền của nhẹ, oán nào sanh. Lời nhường nhịn, tức giận mất”: Lời nhường nhịn rất quan trọng bởi vì sự xung đột giữa người với người đa số là phát sinh từ lời nói. Cho nên sự tu dưỡng trong lời nói nhất định phải được dạy từ nhỏ. Nếu không, tính khí đã hình thành thì rất khó sửa.

Có hai vợ chồng nọ kết hôn được hơn 60 năm rồi mà chưa hề cãi nhau, chưa từng nổi giận, chưa từng xung đột. Những người trẻ rất bội phục hỏi vị trưởng bối này: “*Bí quyết đạo vợ chồng của các bác là ở chỗ nào ạ?*”. Ông lão này liền nói rằng: “*Khi chúng tôi kết hôn với nhau thì có giao ước rằng chỉ cần có một người trở nên buồn bực, nổi nóng, thì người còn lại liền đi tản bộ ngay, một cái võ bàn cũng sẽ không có. Đây là lời nhường nhịn*”. Đến đoạn này ông cụ ấy đã cười rất vui vẻ mà nói: “*Hơn sáu mươi mấy năm nay đều là tôi đi tản bộ trước*”.

Các vị giảng chuyện này cho bọn trẻ nghe thì từ nhỏ chúng sẽ biết được nam nữ nên sống với nhau như thế nào. Thậm chí chúng trở về nhà còn đem câu chuyện này kể cho mẹ chúng nghe. Mẹ của chúng sẽ thấy xấu hổ. Rất nhiều đứa trẻ sau khi học xong về nhà thì kể cho mẹ chúng nghe và đã khiến cả cha mẹ đều cảm động. Cho nên đây là toàn dân giáo dục, mọi người cùng nhau học. Mọi người nghĩ xem, hơn 60 năm qua, mỗi lần tâm tư người vợ không tốt, ông liền cúi đầu đi ra ngoài tản bộ. Xin hỏi, khi ông đi ra ngoài thì tâm tình của người vợ sẽ như thế nào? Sẽ thấy xấu hổ: “*Lại là mình thua nữa!*”. Sau đó người vợ càng bội phục sự tu dưỡng của người chồng. Vợ chồng cảm kích, bội phục lẫn nhau, tôn trọng lẫn nhau là nhờ đức. “*Được rồi! Ra ngoài đi dạo, đừng đi quá lâu, nếu không vợ ở nhà lại không yên lòng*”. Bạn nên đặt mình vào người khác, đi khoảng

chừng không quá 15 phút thì trở về. Khi vừa trở về thì người vợ cảm thấy xấu hổ, sẽ mau chóng rót ly trà bung để trước mặt bạn, cũng không dám nhìn bạn vì ngượng ngùng. Vào những lúc như thế này, bạn sẽ làm gì? “*Em xem, lại là em nổi giận nữa rồi! Lại là em thua nữa rồi!*”. Bạn có thể nói như vậy không? Nói như vậy là không cho người khác lối thoát. Nếu bạn mà nói như vậy thì ly trà này không có để uống. Ly trà ấy không phải là uống bằng miệng mà là uống bằng mắt, vừa nghe thì có gì hay đâu chứ, cho nên phải uống bằng mắt.

Lúc như vậy, người phúc hậu là phúc hậu ở chỗ khi biết được đối phương đang cảm thấy xấu hổ thì hãy cho họ lối thoát: “*Đã lâu rồi anh không gặp bố vợ, hay chiều hôm nay vợ chồng mình về thăm đi!*”. Các vị xem, người vợ nghe vậy sẽ càng bội phục chồng hơn, vợ chồng càng yêu thương nhau hơn, “*vợ chồng mà đồng lòng, đất đá cũng thành vàng*”.

Mọi người có thể nói: “*Này! Anh giảng “Đệ Tử Quy”, sao lại giảng đến chuyện vợ chồng với nhau vậy?*”. Người trong ngành giáo dục thì vợ chồng với nhau phải hòa hợp, tâm mới có thể vui vẻ, ôn hòa. Ở nhà vợ chồng thường hay cãi vã thì đến trường rất khó ôn hòa được. Cho nên nói: “*Tu thân, tề gia mới có thể lợi ích xã hội*”. Cho nên chúng ta làm trong công tác giáo dục, trong nhà cũng phải làm cho được: “*Gia hòa vạn sự vinh*”. Sau đó, chúng ta đem những kinh nghiệm, trí tuệ về gia hòa truyền đến cho học trò.

“Hoặc ăn uống, hoặc đi đứng. Người lớn trước, người nhỏ sau”: Khi con cái còn nhỏ, chúng ta phải yom cho chúng cái mầm của tâm cung kính, áp dụng vào đời sống từ những việc nhỏ nhặt này.

“Lớn gọi người, liền gọi thay. Người không có, mình làm thay”: Đây chính là tiếp đãi đối với khách. Khi người chú, người dì nào đến: *“Xin chú hoặc dì đợi một chút! Con đi gọi ba mẹ ạ!”*. Đây chính là huấn luyện trẻ nhỏ để làm việc, huấn luyện để làm người, và cả việc huấn luyện để chịu trách nhiệm. Khi trẻ nhỏ không tìm được ba mẹ thì liền trở lại nói: *“Con xin lỗi ạ! Ba mẹ con vừa mới đi đâu rồi đó ạ!”* hoặc nói: *“Ba mẹ con đang đi làm việc gì đó rồi ạ! Con sẽ nói ba mẹ liên lạc lại. Số điện thoại của chú hoặc dì là bao nhiêu ạ?”*. Sự việc có thể được xử lý viên mãn hay không chính là ngay trong cuộc sống mà rèn luyện. Đây đều là giáo dục đời sống. Những điều này được học đầy đủ thì bọn trẻ sẽ rất hiểu chuyện. Hơn nữa, chúng còn rất thích học. Chỉ cần chúng ta kết hợp giữa việc dạy dỗ với đời sống thì chúng sẽ học hành rất vui thích.

Một lần, chúng tôi vừa dạy học xong thì đúng lúc có một phụ huynh đến tìm. Khi vị phụ huynh này nhấn chuông, tất cả bọn trẻ đều nói: *“Để con ra tiếp đón!”*. Chúng học tập rất vui vẻ. Cho nên “Đệ Tử Quy” qua thực đều có thể áp dụng, biểu diễn trong đời sống. Con trẻ học xong, ấn tượng rất sâu sắc. Các bạn học làm

đúng điều gì, trẻ liền ghi nhớ lại. Các bạn làm sai điều gì thì chúng cũng đều thấy biết.

“Gọi người lớn, chớ gọi tên. Với người lớn, chớ khoe tài”: Điều này chính là dạy trẻ không nên ngạo mạn. Thật vậy! Các vị thầy, gọi tôn trưởng chỉ là xưng hô thôi, nhưng rất nhiều gia đình đều nói rằng họ đã lỡ dạy bọn trẻ gọi trực tiếp tên của họ, gọi mãi sau cùng thì không tôn trọng họ nữa. Bản thân tôi từ nhỏ quen gọi các chị của tôi là: *“Chị Hai! Chị Ba!”*. Thế là có người hỏi: *“Chị của cậu tên là gì vậy?”*. Tôi nói tên của chị ra nhưng lại thấy không được dễ chịu cho lắm, cảm thấy không tôn trọng chị. Các vị thầy, việc xưng hô sau khi nội hóa thì có ảnh hưởng rất sâu đến tâm tính của chúng ta. Vì vậy mà lão Tổ tông của chúng ta đều từ những chỗ rất vi tế này để nâng cao tâm tính con người. Đây là trí tuệ rất cao độ.

“Người không nói, kính lui đứng”: Tiến lui đều rất cung kính, khéo léo.

“Phải xuống ngựa, phải xuống xe. Đợi người đi, hơn trăm bước. Người lớn đứng, nhỏ chớ ngồi”: Đây đều là dạy chúng ta phải biết tôn trọng người lớn trong cuộc sống.

“Trước người lớn, phải nói nhỏ”: Nhiều người lúc nói chuyện đều chỉ nghĩ đến bản thân, nói năng rất lớn tiếng. Chúng tôi thường ở bên trong những khách sạn, nhìn thấy nhiều đoàn du lịch nói chuyện rất lớn tiếng.

Thế là người ta liền nói: “*Đó là người ở nơi nào đến vậy?. Đó không phải là người biết xấu hổ, không phải là người nơi này, không phải người trong nước*”.

“Nhỏ không nghe, không đúng phép”: Đương nhiên tiếng nói nhỏ quá cũng không được. Lúc nói chuyện thì chúng ta phải biết điều chỉnh làm sao cho chừng mực.

“Lúc hỏi đáp, mắt nhìn thẳng”: Lúc nghe nói chuyện phải chân thành mà nhìn người đối diện, ánh mắt không thể lăm lét. Đó là bồi dưỡng thái độ cung kính của trẻ nhỏ. Thật ra, một sự việc thành bại chính ở sự cung kính.

CHƯƠNG THỨ BA:

"CĂN"

“Sáng dậy sớm, tối ngủ trễ”: Việc này có quan trọng đến vậy không? Trẻ nhỏ nếu như không dậy sớm, giờ giấc sinh hoạt của cả ngày hôm đó sẽ lộn xộn hết, cứ luôn phải tranh thủ thời gian, bông bột, xúc nổi. Trẻ nhỏ dậy sớm, cuộc sống sẽ rất có quy luật, nó có định tính.

“Sáng rửa mặt, phải đánh răng”: Khi trẻ nhỏ có thói quen vệ sinh này thì thân thể mới giữ gìn được tốt và kỳ thực cũng là tôn trọng đối với người khác.

“Mũ phải ngay, nút phải gài. Vớ và giày, mang chỉnh tề”: Từ những chỗ huấn luyện căn thân nhỏ nhất này, trẻ nhỏ sẽ được nội hóa. Hôm nay bạn ăn mặc có phần lôi thôi, bạn lên bục giảng mà nút cũng không gài thì mọi người nhìn thấy đều rất khó sinh tâm cung kính đối với bạn.

“Nón quần áo, để cố định. Chớ để bừa, tránh dơ bẩn”: Khi trẻ nhỏ cung kính đối với đồ vật thì cuộc sống về sau sẽ gọn gàng, ngăn nắp. Cho dù bận rộn thì đồ vật có chỗ cố định của nó, chúng ta lấy đồ vật ra dùng xong thì phải đem nó để trở lại ở vị trí cũ.

“Áo quý sạch, không quý đắt. Hợp thân phận, hợp gia đình”: Chúng ta dạy trẻ nhỏ điều này để chúng không tập thành cái tâm hư vinh.

“Vói ăn uống, chớ kén chọn. Ăn vừa đủ, chớ quá no”: Đây là thói quen ăn uống tốt.

“Tuổi còn nhỏ, chớ uống rượu. Uống say rồi, rất là xấu”: Đối với những thứ không tốt này, chúng ta phải nhắc nhở con cái ngay từ lúc nhỏ.

“Đi thong thả, đứng ngay thẳng. Chào cúi sâu, lạy cung kính. Chớ đập thềm, không đứng nghiêng. Chớ ngồi dang, không rung đùi”: Cử chỉ của trẻ sẽ không tán loạn, sẽ không tùy tiện, nói năng đúng mực. Từ trong ngôn hành bồi dưỡng chí khí trung chính của chúng, đều rất có định lực.

“Vén rèm cửa, chớ ra tiếng. Rẽ queo rộng, chớ đụng góc”: Đây đều là dạy phương pháp làm việc luôn nghĩ đến người khác và không bị luống cuống.

“Cầm vật rộng, như vật đầy”: Rất nhiều việc đều cần phải xử lý thật thận trọng, không thể khinh suất.

“Vào phòng trống, như có người”: Làm việc phải cẩn trọng chứ không phải làm để cho người khác xem. Dù ở nơi không có người, chúng ta cũng vẫn phải hành động y như nơi có người.

“Chớ làm vội, vội sai nhiều”: Lại tiếp tục bồi dưỡng dũng khí của trẻ.

“Không sợ khó, chớ qua loa”: Với việc gì cũng không thể xem nhẹ.

“Nơi ồn náo, chớ đến gần”: Việc này rất quan trọng. Con cái cần có được sự phán đoán, những nơi không tốt, những nơi ô uế thì không nên đến.

“Việc thị phi, quyết chớ hỏi”: Những chuyện thị phi, xấu ác tuyệt đối không nghe, không hỏi.

“Sắp vào cửa, hỏi có ai. Sắp vào nhà, cất tiếng lớn”: Đây là phép lịch sự khi vào nhà người khác.

“Người hỏi ai, nên nói tên. Nói ta tôi, không rõ ràng. Dùng đồ người, cần mượn rõ. Nếu không hỏi, tức là trộm. Mượn đồ người, trả đúng hẹn. Sau có cần, mượn không khó”: Từ những điều nhỏ nhặt như vậy mà bồi dưỡng thành một người có thái độ cẩn thận.

CHƯƠNG THỨ TƯ:

"TÍN"

“Phàm nói ra, tín trước tiên”: Ngôn ngữ phải tín. Ngôn ngữ là sự tu dưỡng rất quan trọng. Chúng ta nhìn thấy, điều ở trong đây viết cũng là đối trị với vấn đề của bọn trẻ thời nay.

“Lời dối trá, sao nói được. Nói nhiều lời, không bằng ít. Phải nói thật, chớ xảo nịnh”: Phải thật thà trả lời người khác.

“Lời gian xảo, từ bản thủ”: Lời lẽ bản thủ không nên nói.

“Thấy chưa thật, chớ nói bừa”: Việc chưa được khẳng định không thể nói lung tung. Rất nhiều hiểu lầm giữa người với nhau đều từ đây mà ra.

“Việc không tốt, chớ dễ nhận. Nếu dễ nhận, tiền lui sai”: Trước khi nhận lời người khác đều phải suy nghĩ kỹ càng.

“Kia nói phải, đây nói quấy”: Nói này nói nọ tăng thêm thị phi thì không nên. Cho nên, trong một đoàn thể, phiền phức nhất chính là việc đúng sai, phải quấy giữa người với nhau mà tạo nên va chạm. Cho nên đưa trẻ có sự tu dưỡng của “Đệ Tử Quy” thì đi đến đâu nó cũng đều giúp đỡ đoàn thể xây dựng chính khí.

Phía sau có nói: **“Thấy người tốt, nên sửa mình”**, trong ba người tất có thầy ta.

“Chỉ đức học, chỉ tài nghệ”: Chúng ta theo đuổi tinh thần, theo đuổi đức hạnh, không theo đuổi vật chất.

“Nghe khen sợ, nghe lỗi vui”: Đứa trẻ cần có thái độ chấp nhận khiển trách. Thật ra mỗi một điểm này đều là mấu chốt thành bại trong sự nghiệp một đời của chúng. Nó có tâm tiếp nhận khiển trách hay có tâm hư vinh, sự thay đổi này có khác biệt rất nhiều.

“Lỗi vô ý, gọi là sai. Lỗi cố ý, gọi là tội. Biết sửa lỗi, không còn lỗi. Nếu che giấu, lỗi chồng thêm”

**CHƯƠNG THỨ NĂM:
“PHIẾM ÁI CHÚNG”**

Bình đẳng yêu thương người khác, chung sống hài hòa với mọi người.

CHƯƠNG THỨ SÁU:
“THÂN NHÂN”
Gần người hiền

CHƯƠNG THỨ BẢY: “CÓ THỪA SỨC THÌ HỌC VĂN”

Đây là những phương pháp dạy học, phương pháp đọc sách.

Hôm nay tôi dành ba tiếng đồng hồ để giao lưu với các vị ưu tú làm việc trong ngành giáo dục. Nếu tôi nói có chỗ nào không đúng, không thỏa đáng, xin các bậc tiền bối, các vị nhà giáo ưu tú hãy phê bình, đóng góp cho tôi. Rất hy vọng chúng ta trân quý trí tuệ 5000 năm này của dân tộc, bởi vì hiện giờ cả thế giới chỉ có mỗi nền văn hóa dân tộc chúng ta là còn được truyền thừa. Vì vậy kế thừa sự nghiệp là một phần trách nhiệm của chúng ta đối với gia đình, cũng là với xã hội, với quốc gia, cũng là trách nhiệm thiêng liêng đối với dân tộc, để chúng ta cùng nhau tiếp nối tuyệt học của Thánh nhân, vì vạn đời khai thái bình.

Xin cảm ơn mọi người!

Nơi giảng: Nghị viện Thành phố Hợp Nam

Thời gian giảng: Ngày 8 tháng 5 năm 2009

Cán dịch: Cư sĩ Vọng Tây & Mộ Tịnh

